

RĂMAS BUN CRITICULUI!

atitudini

revistă de cultură

Publicație editată de Primăria Municipiului Ploiești, Consiliul Local Ploiești și Casa de Cultură Ion Luca Caragiale a Municipiului Ploiești

Directorul Casei de Cultură:
Marian Dragomir

Redactor-șef:
Dan Gulea

Colaboratori permanenți:
Constantin Abăluță
Ion Bogdan Lefter
Magda Răduță
Diana Rînciog

Sport:
Mihai Ioachimescu

Social media:
Nicolescu Cristina

Corectură:
Geanina Pavel

Layout&DTP:
Georgiana Kelemen

Colaboratorii pot trimite textele numai în format electronic. Autorii care doresc să fie recenzați în paginile revistei sunt rugați să expedieze cărțile pe adresa redacției. (Ploiești, Piața Eroilor nr. 1A, etaj VII)

Telefon: 0244-578.148

Site: www.casadecultura.ro

Facebook: facebook.com/atitudiniploiesti

Email: atitudini@casadecultura.ro

Tipar: SC 2M Digital SRL

ISSN: 1584-0832

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Ilustrația numărului: fotografii despre competiție și joc realizate de Florin ANDREESCU între 2010-2024.

1-2

5-12

13-16

19-20

28

Argument - PAG. 1-2

Dan GULEA: *Nicolae Manolescu (1939-2024) – primul text, ultimul text*

Citind Nicolae Manolescu - PAG. 3

Bridge/ Literatură - PAG. 4-11

Bridge și literatură
Horia GÂRBEA: *Bridge și punguța cu doi bani*
Ion Bogdan LEFTER: *Bridge-gistico-memorialistice*

Bridge/ Istorie - PAG. 12-15

Dorin STĂNESCU: *Inedit. Regele Bridge-ului – Ely Culbertson (1891-1955). Un scurt parcurs biografic românesc*
Ilie Almon Culbersohn: *Actul de naștere*

Ploiești, Capitala Tineretului - PAG. 16-17

Victor REBENGIUC: *„Talentul își cere mereu dreptul la viață”*

Blitzproze - PAG. 17-18

Radu ȚUCULESCU: *Lacrima lui Mihai Viteazul/ O căsuță în Malta ori în Majorca*

Note de toponimie - PAG. 19-20

Emil IONESCU: *Chiciureni și Costeni*

Istorie locală - PAG. 21

Alexandru-Ionuț CRUCERU: *Înundațiile istorice din 4 septembrie 1842*

Relecturi sadoveniene - PAG. 22-23

Magda RĂDUȚĂ: *Roxelana sau de ce se spune povestea (II)*

Prima lectură - PAG. 24-25

Dumitrița STOICA: *În miezul și-n marginea istoriei*

Repere francofone - PAG. 26-27

Diana RÎNCIOG: *Dragoste la foc mic, cel mai recent film cu Juliette Binoche*

Cenaclu - PAG. 27

Cea de-a XVIII-a întâlnire a cenaclului literar „Atitudini”

Bridge/ Sport - PAG. 28

Mihai IOACHIMESCU: *Bridge over the troubled waters...*

SCANEAZĂ
CODUL QR

Nicolae Manolescu (1939-2024)

– primul text, ultimul text

Dan Gulea

Nicolae Manolescu era Nicolae Manolescu. Drumul celui care a redefinit literatura noastră din a doua jumătate a secolului trecut începea undeva în Prahova, sub semnul cenzurii; de curând, în februarie 2024, și-a reamintit aceste începuturi: „Reapărușeră la mijlocul anilor 1960 câteva din cele mai cunoscute reviste din provincie. Una singură n-a primit avizul cenzurii: *Revista Nouă* (titlul lui Hasdeu) de la Ploiești, în conducerea căreia eram Șt. Bănulescu, Ion Bălu și cu mine. Am fost singurii incapabili să se ridice la nivelul exigențelor ideologice ale epocii zise de liberalizare.”

Era mijlocul verii 1966, criticul făcea naveta de la Câmpina, unde locuia, la București, la Facultate, unde avea seminare. Colabora, pentru revista aceea, cu unii studenți, precum Mircea Iorgulescu. Apăruseră de curând *Lecturi infidele*, primul său volum de autor, cu o definiție a profesiei de critic, disjunctă de istoria literară „per se” – și, de aceea, nu se poate să nu vedem „scrupulozitatea” unor prezentări contemporane, care precizează: „critic și [s.m.] istoric literar”, ca și cum ar fi două ocupații. „Posibilitatea criticii și a istoriei literare”, „pseudopostfața” din *Lecturi infidele*, spunea un adevăr de prea multe ori uitat în lumea noastră: „critica e o lectură permanentă, care implică toate lecturile noastre anterioare, reflecțiile, confruntările, generalizările, o idee despre literatură – personalitatea noastră întregă [...] Dar critica presupune în egală măsură infidelitatea față de lecturile anterioare. Nu poți iubi cu adevărat o femeie dacă n-ai uitat imaginea celorlalte: nemaifiind niciodată la prima iubire, ești de fiecare dată ca la cea dintâi. Critica e condiționată de infidelitatea lecturii,

este, cu alte cuvinte, o lectură infidelă.”

A urmat primăvara lui 1968, când antologia BPT „Poezia română modernă. De la G. Bacovia la Emil Botta” (în 85.000 de exemplare, conform colofonului) era dată la topit, pentru că avea nume prohibite de regim. Oricât se mima liberalizarea, peste anumite limite nu se putea trece. Teza de doctorat, *Contradicția lui Maiorescu* (un capitol din ea ar fi deschis *Revista Nouă* – din primul număr al publicației fuseseră trase „de probă” vreo 10 exemplare), a cunoscut două ediții

înainte ca examenul să fie „luat”, după cum explică autorul în prefața la ediția a III-a, din 2000 – fiind împiedicat de inimizții personale ale unor membri ai comisiei. O dovadă a riscurilor meseriei de cronicar literar.

Urmează pregătirea pentru cea mai însemnată lucrare, *Arca lui Noe. Eseu asupra romanului românesc* (1980-1983), cu lecturi din *Teme*, cu monografiile Odobescu și Sadoveanu – cu extraordinara deschidere a Cenaclului de Luni (1977-1983), locul de formare al unei generații, cu cronicile

și receptările optzeciștilor, de-a lungul întunecărilor ani '80 – apoi aventura politică a anilor 1990. Și un prim nex: de la *Metamorfozele poeziei*, studiul ce deschidea antologia amintită, la generația '80, la poezia Cenaclului de Luni.

Eram elev în clasa a XI-a sau a XII-a, când, împreună cu Alin, ajunsesem la cursul lui Manolescu – plecasem în mod special de la Ploiești pentru asta, după ce străbătusem Bucureștiul pe jos, din anticariat în anticariat, pe Calea Griviței încoace. Pierduse alegerile cu PAC, Partidul Alianței Civice (Ploieștiul era condus de un primar de la acest partid – Victor Săvulescu). Întreg amfiteatrul „Odobescu” avea pe fiecare bancă un măr – simbolul electoral PAC-ului: părea că nu le văzuse, doar la finalul cursului a luat mărul său, de pe catedră, și a ieșit mușcând din el: „Este bun!”.

Istoria critică... din 2008, campaniile de demolare a ei, atacurile din ce în ce mai susținute, îndreptate în primul rând împotriva președintelui Uniunii Scriitorilor din România, secesiuni, procese ale unor talentați poeți și scriitori, lipsiți de caracter, într-o cunoscută și intenționată confuzie, din păcate veche la noi, semnalată de la Maiorescu (*În contra direcției de astăzi din cultura română*), confuzia dintre om și operă și atacul la persoană – unealtă de „evaluare” a operei.

Vizita din 2016 la Ploiești, pusă sub semnul „ideilor lui martie”, tocmai pentru a sublinia prin jocul de cuvinte climatul general, invitat al Catedrei de Limba și Literatura Română de la Colegiul Național „Mihai Viteazul”, vorbind la sala Europa a Palatului administrativ tinerilor și profesorilor despre lectura clasicilor, răspunzând direct întrebărilor venite din partea publicului, cu câteva amintiri despre *Revista Nouă*, lansând *Istoria literaturii române pe înțelesul celor care citesc*.

Critic – și profesor; l-am revăzut la Colocviile Filialei de Critică a Uniunii Scriitorilor din România, în 2017, perfect informat despre lumea școlii: de

curând fusese o discuție ce evoluase până spre sferele ministeriale despre un subiect de olimpiadă – li se dăduse elevilor să scrie un *denunț* al lui Ilie Moromete, pornind de la un fragment din vol. II al romanului (publicasem o mărturie pe FB la acea vreme). Am fost întrebat de critic cu ce am ajuns la București – „Cu trenul”, răspund. „Prin Internet” – vine completarea.

Apoi, interviul pe care a avut amabilitatea să ni-l acorde pentru revista *ATTITUDINI*, despre lumea școlii românești, publicat în iunie 2022: „Sunt optimist doar pe termen lung și foarte lung” era și este un verdict lipsit de ambiguitate.

Tot în 2022, însoțindu-l pe fiul Andrei la Câmpina, pentru lansarea romanului său de debut, metapolicierul *Cazul scriitorului dispărut* – prilej pentru o revedere a unor locuri familiare; impresionat, atunci, de începutul războiului lui Putin, oprindu-se asupra copertii I a *ATTITUDINILOR* din martie 2022, cu militari ucraineni rugându-se, după diferite rituri – un grupaj fotografic obținut pentru revistă de Marian Dragomir.

Și pledoaria permanentă pentru cronică literară, o pledoarie testamentară: ultimul editorial, apărut în preția dispariției, la 22 martie, este intitulat „Despre cronică literară, *encore et toujours*”, cu o trimitere spre „Arta poetică” a lui Verlaine, pentru a vorbi despre valoare, „unica transcendență în cultură”, „primă condiție” a unei cronici literare: „să nu faci tranzacții cu valoarea cărților asupra cărților comentate. M-am confruntat de multe ori cu situația în care se aflau autori bătrâni, bolnavi sau recent decedați, cu a unor mari boși în instituții de partid și de stat, de care uneori depindea în mod direct publicația în care scriam, sau cu a unor scriitori așa zicând intangibili”. Cel mai semnificativ caz – nu i se acceptă o cronică negativă la Preda: „Nu refuzul de a o publica m-a determinat să renunț, ci motivația lui: nu e bine să-l supărăm pe autor”.

Un parcurs unitar, de-a lungul a peste 60 de ani (a debutat în aprilie

1961), în care a problematizat critica literară și instrumentul ei cel mai eficace, al imediatului – cronică literară – în opoziție cu critica „de tip *scholarship*” sau cu istoria literară de dragul documentului („Singura obiecție care-l tulbură cu adevărat [pe istoricul literar], spunea în 1966, e că n-a cunoscut un document. Zeul la care se-nchină e documentul.// Uci-deți acest zeu, și istoricul literar va disărea”). Primul, și ultimul text al lui Nicolae Manolescu: cronică literară.

Un parcurs evaluat periodic, așa cum o dovedesc volumele *Nicolae Manolescu – 70* din 2009 (coord. Ion Bogdan Lefter și Călin Vlasie), unde au răspuns aproape 50 de autori, cum o dovedesc monografiile ce îl au drept „subiect”, publicate începând cu 2003, precum și alte volume omagiale, de felul celui în care criticul devenea „optzecist” (editat cu prilejul a 80 de ani de viață), un parcurs jalonat de revista *România literară* și de alcătuirea ei, structurarea ei – practic de peste 34 de ani.

În afara cronicii literare, mai departe, două ar fi așteptările viitorului imediat; datorită generozității lui Nicolae Manolescu de a dona cărțile primite de-a lungul timpului, BCU înregistrează peste 1500 de volume cu dedicații către critic – este aici loc pentru un studiu al receptării, cu precădere în anii 1970-1980. În al doilea rând, aș da dovadă poate de nerealism imediat dacă m-aș gândi la o ediție integrală; dar cel puțin ediții critice ale principalelor sale scrieri ar putea fi alcătuite, așa cum Nicolae Mecu a alcătuit dosare ale receptării *Istoriei...* lui G. Călinescu.

Ținând frâiele literaturii române – mai tare sau mai slab, criticul declarat călinescian își deschidea primul volum de autor cu un motto din E. Lovinescu: „Nu car nici pietre, nici nisip, nici var, nici apă – operații de altfel foarte utile. Sunt critic și nimic mai mult, dar nici mai puțin decât atât.”

Nicolae Manolescu este Nicolae Manolescu.

Mircea Martin (1966): *Lecturi infidele* – iată un titlu la care Călinescu ar fi exclamat. [...] „Infidelitatea lecturii”... ingenioasa formulă nu vine din teribilism juvenil, ci din inițiativa cu totul lăudabilă de a scoate demersul critic din tiparele tradiționaliste. De altfel, ostentația în singularizare a acestui critic excepțional se explică prin dorința firească de a grăbi cristalizarea conștiinței despre sine a publicului și a inițiatilor în profesie.

Monica Lovinescu (1970): Fiecare generație are nevoie în România de un „înapoi la Maiorescu”, și, din acest punct de vedere, cartea lui N. Manolescu [**Contradicția lui Maiorescu**] este total justificată. Meșterul Manole, ne reamintește N. Manolescu, care pleacă de la un comentariu al lui Marin Sorescu, Meșterul Manole, căutând „loc de mănăstire pentru pomenire”, întrebă pe un cioban dacă n-a văzut „un zid părăsit și neisprăvit”. O imagine cheie a istoriei noastre și bineînțeles nu numai a celei literare.

I. Negoïtescu (1970): Și Nicolae Manolescu, reprezentant de frunte al unei și mai noi generații de critici, care se revendică de la patronul Junimii, întreprinde lucrarea sa **Contradicția lui Maiorescu** pornind de la premisa că trebuie să-i judecăm magistrului opera scrisă, în sine, recunoscând în **Critice**, în **Însemnările zilnice** [...] și în **Istoria contemporană a României**, valori literare de prim rang ale slovei românești (personal, țin să mărturisesc că, citind și recitind de mai multe ori cu plăcere deosebită **Istoria contemporană a României**, cu acea satisfacție contemplativă cu care mă îndrept nu rareori spre *Tucidide* sau *Tacit*, o consider drept una din izbânzile integrale ale prozei noastre).

Mircea Iorgulescu (1978): Dacă la G. Călinescu dominantă este capacitatea de situare a literaturii într-un plan fabulos estetic, ceea ce implică o imaginație grandioasă, mult spirit ludic și o percepție voluptuos senzuală a faptelor literare, la Nicolae Manolescu există o permanentă căutare a esențialului, care nu e numai deosebită și întotdeauna de natură strict estetică, ci foarte adesea morală, psihologică, ideologică, sociologică, filozofică.

Ion Pop (1983): Sistematically fără rigiditate, studiul lui N. Manolescu este într-adevăr ceea ce și-a propus să fie: un eseu ce-și arogă prin definiție dreptul la libera asociație de idei și la o scriitură puternic marcată de subiectivitate. Pe baza câtorva repere reprezentative din spațiul romanului românesc, renunțând în mod deliberat la tratarea „exhaustivă” a subiectului, criticul a reușit să realizeze o demonstrație suficient de riguroasă și îndeajuns de suplă și care este în același timp verosimilă: un discurs **valid**, în sensul dat termenului de un Roland Barthes.

Ovid. S. Crohmălniceanu (1989): Nicolae Manolescu e un critic cu idei, are **à revendre**, cum zice francezul; când citește o carte, acestea îi asaltează mintea. Farmecul „temelor” vine mai ales din scâpările unei inteligențe vii și jucăușe, provocate de lecturile „neobligate” ale criticului [...] cele mai multe dintre *Teme* stau pe idei și ingenioase și profunde, cu o zvelțețe de coloane perfect echilibrate. Fără nicio morgă și parcă jucându-se, Nicolae Manolescu spune lucruri solide despre „romanul” erotic eminescian, caracterul eseisticii

noastre, Marina Țvetaeva, improvizația în teatru, literatura sud-americană, sufletul sfâșiat al lui Tolstoi, „obsedați” și „disponibili”, melodramă, tragic și comic, ce i-a replicat Procust Atenei venită să-l certe. Ideile acestea au foarte pronunțată notă personală, fug de locurile comune, caută în covor desenul care nu se vede, răstoarnă adesea perspectiva curentă a lecturii, cum face cu **Cartea nunții** bunăoară, ca să ne releve humorul ei involuntar.

Sorin Alexandrescu (1997): O discuție despre canon ar trebui să pornească de la recunoașterea faptului că „ordinea literară” românească a fost stabilită de patru oameni: Maiorescu (1840-1917), Lovinescu (1881-1943), Călinescu (1899-1965) și Nicolae Manolescu.

Mircea Cărtărescu (2009): La asta s-a redus întotdeauna relația noastră, a tinerilor poeți de atunci, cu Nichi Manolescu, oricât de apropiați i-am fi fost și orice ar fi scris despre cărțile noastre: bucuria uriașă de a-l avea cu noi și melancolia resemnată de a nu-l avea cu noi cu adevărat. Timp de șapte ani a rămas complet neschimbat: un fel de post-adolescent, subțire, cu părul rebel și ochii neobișnuit de pătrunzători, iar în serile de cenaclu tot corpul său se transforma încet în voce.

Nicolae Manolescu, Călin Vlasie, Mircea Cărtărescu, la prezentarea primei ediții a *Istoriei critice*

Solomon Marcus (2009): Apropiindu-mă și despărțindu-mă și iar apropiindu-mă și iar despărțindu-mă de Manolescu, mi-am dat seama că el face parte din biografia mea intelectuală.

Călin Vlasie (2009): Până să devin editorul **Istoriei critice a literaturii române** amintirile mele legate de Nicolae Manolescu erau cumva încrâncenate, dependente de propria mea devenire ca scriitor. Aveam falsă impresie că omul e greu abordabil, rece ca gheața frazelor sale critice. Iluzie de om retras și prea puțin iubitor de viața literară. Am descoperit în acești ultimi ani un om de o căldură sufletească extraordinară, de o naturalețe dezarmantă. Un mare spirit într-un om normal.

În programul său de a contura profilul cultural al Ploieștiului, revista *ATITUDINI* acordă jocului de bridge pagina sa, unde se pot întâlni fondatorul acestui joc, un „supus american”, născut însă pe plaiuri prahovene, emergențe literare și portrete de jucători ploieșteni.

©Florin Andreescu

Dan Gulea

Imaginea bridge-ului în literatură statuează din capul locului că jocul de bridge este mai mult – sau mai puțin! decât un joc – în tot cazul, nu își este suficient sieși. Un pretext, un culoar de interpretare, un element de contrast, de ierarhizare – acel alt joc, care extrage discursul criticului din pletera discuțiilor despre „ruletist” (fie el și de ruletă rusească), despre „jucătorul de cărți”, de expresivitate faustică, filtrată poate romantic. Sau chiar „abolirea hazardului” – în calitate de sintagmă cu rezonanță mallarméană: „Un coup de dés jamais n’abolira le hasard”.

Bridge-ul este posibilitatea de a vorbi despre efemeritatea omului, despre destin, despre ceea ce contează și ceea ce nu contează, cu adevărat.

Una dintre primele apariții ale bridge-ului în literatură se regăsește în romanul unui suprarealist de altădată, **Georges Limbour**, *Bridge-ul doamnei Lyane*, publicat în 1948 cu mențiunea: „scris înainte de război” –

și tradus la noi în 1980, de Valentin AtanasIU.

Suprerealist de altădată – pentru că a fost rapid excomunicat de Breton: deși este menționat în primul *Manifest suprarealist* (1924), la apariția celui de *Al doilea manifest suprarealist* (1930) este denunțat ca ipocrit. Romanul lui Limbour este scris așa-dar după aventura suprarealistă (Maurice Nadeau, istoric al mișcării, consideră că Limbour are „un temperament care s-a îndepărtat de scandalurile și agitația suprarealistă”), în decorul vag internaționalist al unei capitale pe Dunăre, Budapesta. Aici, o doamnă Lyane ține o pensiune, iar fragmente din existența locului sunt relatate din diferite perspective: a proprietăresei, a pianistului, ale oaspeților. Un punct fix: măsura de bridge, la care se află permanent proprietara, alături de un general și un consilier, în căutare de noi parteneri de joc. O punere în abis: multiplele reflectări ale podului de peste fluviu, traversat de personaje, spre o nouă cotitură a destinului.

„Sunt zece ani, spune pianistul, de

când, în fiecare noapte, Lyane invită la masa asta fel de fel de musafiri, generalul, consilierul, și astăzi pe această bătrână actriță fără glorie. Se străduiește să-și reîmprospăteze amintiri precise ce n-au importanță și nu vor dura decât cinci minute, ea care a uitat cu totul viața ei și n-are în urmă decât neantul. Generalul își risipește genul în tactici vremelnice. Oare împotriva căror tenebre se luptă ei fără sfârșit? Ce lumini trecătoare caută în figuri și în cifre? În fiecare dimineață femeia de servicii duce, odată cu scrumul țigărilor și al gurilor afumate, bucățele de hârtie cu rezultatele acestor lupte cu noaptea... Val de aer rece, alunecare a ușii, intră Lukin! Credincios planului său, vine s-o cucerească pe cea pe care o iubesc. Nu mai suntem pe pod, geloția nu mă mai roade, sonata mea a ajuns înaintea lui, nu poate să facă nimic împotriva ei, oricât de frumos ar fi.”

Între autorii de literatură română, există două atitudini: literatorul „raisonneur”, care face și desface teorii ale jocului. Și autorul care creează

literatură, ficțiune, când jocul este fie un element de decor, fie un ingredient al intrigii.

Radu Cosașu (1930-2023)

Radu Cosașu aparține ambelor categorii.

Nume sine qua non al literaturii noastre postbelice, Cosașu (pseudonimul lui Oscar Rohrllich) este cunoscut prin ciclul *Supraviețuirilor*, serie de șase volume de nuvele (1973-1989), despre formarea sa ca scriitor, în „obsedantul deceniu”. O literatură de grad secund așadar, o literatură despre condiția scriitorului – atunci și acum. Dar mai ales atunci. Un tânăr ucenic, rebel în felul său, ajunge în proximitatea lui Preda, care îi citește o nuvelă și o apreciază, creează chipuri și realități ale unor autori puternici – în sensul de *supraviețuitori* – precum Zaharia Stancu, precum Ov. S. Crohmălniceanu – și își conduce principiile după o literatură prea puțin apreciată în anii 1950: Camil Petrescu, Mateiu Caragiale sau Isaac Babel, Malraux, așadar o literatură à rebours.

Bridge-ul ocupă locul secund în preocupările celui care s-a declarat „belotist”; o nuvelă faimoasă, „Cartea” din volumul *Logica* (1986), descrie un joc de belotă în anii 1950, confreriile și complicitățile, pornind de la expresiile anturajului: „Jocul era în sinea lui suficient de complicat pentru a permite aceste suprarealism și ne da voluptatea unei povești la care numai noi aveam acces, ea apărându-mă de oricare realități prea limpezi și prea triste”.

Cu toate acestea, Cosașu are o lungă istorie „bridgista”: *Mătușile din Tel Aviv* (1993), confină ciclului *Supraviețuirilor*, rezumă o călătorie în Israel, într-o primăvară postdecembristă, unde scriitorul se reîntâlnește cu o parte din lumea sa, rude și vechi prieteni ce emigraseră de-a lungul comunismului, lung prilej pentru o comparație și o evaluare a traiectoriei sale artistice, pentru distanțări și rememorări:

„Clipul, clipa aceea când Anghina îi explică celui care se dă cu capul de ușă că «am lăsat să treacă riga de caro ca să le tai toate comunicațiile», Sebastian îndrugând continuu – sotto voce, ca-n quartetele din *Rigoletto* și *Bal mascat* – «n-aveai voie! n-aveai voie!», Anghina luându-și deodată toate lucrurile de pe masă, împurpurată pe obraji ca atunci când ne-am despărțit în fața bisericii, ieșind din cameră fără a mă privi, toți alergând după ea pe coridorul hotelului, bridge-ul dă celor mai banali oameni un statut de personalitate, în câteva secunde el face din cel mai inteligent un idiot și dintr-un tont un geniu, e suficient un șlem ratat ca toate cărțile lumii să-ți cadă din mână și să nu le mai poți privi, clipele acelea”.

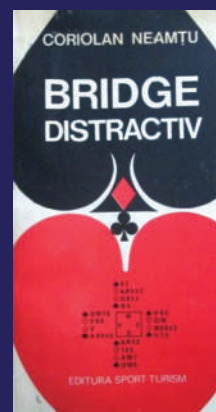
Aceeași scenă este parodiată de autor, printr-o relatare pseudogazetărească, în stilul „știrilor de pe mapamond”, cuprinzând un rezumat al călătoriei sale:

„*Jerusalim*: venit în vizită la mama și mătușile sale, un scriitor din București, în vârstă de 63 de ani, și-a adus prima iubită a vieții lui într-o stare de nervi gravă, la o partidă de bridge desfășurată într-un hotel al orașului; se pare că tulburarea revederii a împiedicat-o pe doamna A.M. să realizeze un contract de 3 cupe, ceea ce a provocat o ceartă violentă între ei; după ce bridgista a fost dusă la spital, scriitorul s-a apropiat spre Cinemateca din apropierea hotelului, unde rula deja, ultimul spectacol, *Casablanca*, nimerind la scena împușcării lui Petre Lore în barul lui Rick, după spusele unui plasator căruia i-a înmănat – pentru a i-l da, a doua zi, dlui Safirman de la serviciul de documentare – un plic al Consiliului de Stat, conținând un denunț, în 1984, către Nicolae Ceaușescu, semnat de un cetățean din Brăila, care se plângea dictatorului că o revistă de cinema nu voia să-i dea lămuriri despre Oliver Hardy [...]”

Aventura conștiinței bridge-ului continuă într-un volum de tip „recent” – ieșit așadar din produsele gazetărești, intitulat *ÎnSISIFicarea la noi, pe Boteanu* (1998); explicația titlului este dată de autor într-o primă notă de subsol, chiar pe pagina de gardă!: „deformare inconștientă a substantivului «intensificare», realizată de N. Ceaușescu la un miting, unde cerea mănios «intensificarea eforturilor»...”. Volumul cuprinde unele reflecții ale rubricii din *Dilema*, „Din viața unui extremist de centru”, notații și evaluări, unde apare cealaltă categorie de bridgista, cea de raisonneur, comentând fapte și gesturi despre joc. Astfel, „în prima săptămână de după 22 decembrie 1989, un bridgista bucureștean se hotărî să nu se mai ducă la partida unde juca de 27 de ani, în fiecare vineri, zicându-și: «Dă-i dracului, toți trei au fost securiști!»”.

Această dimensiune, de comentator a jocului, era cunoscută în scrisul lui Cosașu încă din *ancien régime*, când semna un scurt cuvânt înainte la volumul practic *Bridge distractiv* de Coriolan Neamțu (1982), vorbind despre jucătorii neexperimentați:

„fără noi, «guguștiucii», n-ar exista bridge, nu s-ar scrie cărți de bridge [...] Voi fi crud și voi spune că noi, fraierii, suntem mult mai mulți decât dumnealor, jucătorii impecabili [...] De aceea susținem că fără noi, imensa masa de muncitori necalificați ai levatei, bridgeul n-ar mai avea destin, adică ar bate pasul pe loc. Și doar mulțumită nouă, celor care progresăm atât de încet de la levată la levată, că nici nu se cunoaște, bridgeul își poate îndreptăți nu numai tratatele, dar și locul lui luminos în cel mai fin dintre domeniile vieții omenești, domeniul relațiilor morale”.

Viața ficțiunii după o revoluție (2016) aparține „celuilalt” Cosașu, pentru care bridge-ul este, ca în *Mătușile din Tel-Aviv*, o cheie de lectură, pentru că, precum în „Cartea” din *Logica*, subiectul principal este ideea jocului, care poate lua diferite forme; astfel, despre bridge avem o primă idee din partea belotistului. El știe că „jocul acesta se studiază vreo patru ani, ca la facultate”, existând chiar și o *nebuie a bridge-ului* – „pe care, ca belotist, l-am respectat atât de mult încât nu l-am putut învăța – [o *nebuie ce*] începe de la faptul că nu-i un joc de noroc, un joc de cărți, ci cu cărți; cu cât îl știi mai bine, cu atât reduci hazardul, cacealmalele”. Un proverb englezesc stabilește concluzia: „Un cuplu care rezistă la proba brige-ului e un cuplu solid” – alunecând pe omonimia termenului „cuplu”: fie în sens conjugal, fie în sensul unui parteneriat de joc – pentru că belota și bridge-ul se joacă în echipe de câte doi contra doi.

Problemele cu identitatea ar fi cea mai mică neplăcere a personajului-autor; trebuie spus că, în mod excepțional, acest volum are o dublă semnătură: Cosașu își aduce pe copertă, în premieră, numele său real (e drept, între paranteze: Oscar Rohrllich), continuând astfel, „problemele” de

identitate pe care le puneau *Supraviețuirile*.

Prima parte a volumului este o navelă redactată sub forma unui schimb de scrisori între „Radu Cosașu și fiul său inexistent”; acest fiu din Groenlanda se îndrăgostește „de multă vreme, pe Internet, de o islandeză, vice-campioană de bridge a Islandei” – iar jocul de bridge devine un motiv în tema paternității și avatarurile ei literare, în tema reevaluării „moștenirii” din vechiul regim.

Este aici startul unor opinii diverse despre joc, pe care personajul le culege din imediatul anturaj; se vor dezvolta astfel comparații cu jocurile cunoscute: poker, popa prostu, șeptică.

D.M.T., anticar în București, pasionat de Kundera, dar și „bătrân pocherist”, știe sigur că

„Bridge-ul se studiază ca și șahul, având la dispoziție o bibliotecă vastă. În anticariatul meu am un întreg raft numai pentru cărțile de bridge – englezești, franceze, foarte scumpe; cele românești, editate înainte de '89, sunt de mult epuizate, iar noi achiziții, oricât le-am căutat, nu am găsit. Nimeni nu mai vrea să vândă cărți de bridge – să fie și în asta un semn al timpului? Eu posed un singur exemplar din ceea ce se numește încă Biblia bridgiștilor, *Red Book-ul campionului mondial Culbertson*, pe care nu-l voi vinde nimănui, ca simbol dureros pentru neputința mea de a învăța bridge”.

Un fost revoluționar de profesie, Aurel, declară:

„eu joc mult bridge și știu că există perioade lungi în care trebuie să spui «pas». Un partener de-al meu, matematician, a scris un studiu despre importanța «pas»-ului în toate jocurile, inclusiv cele de la putere, pornind de la bridge.”

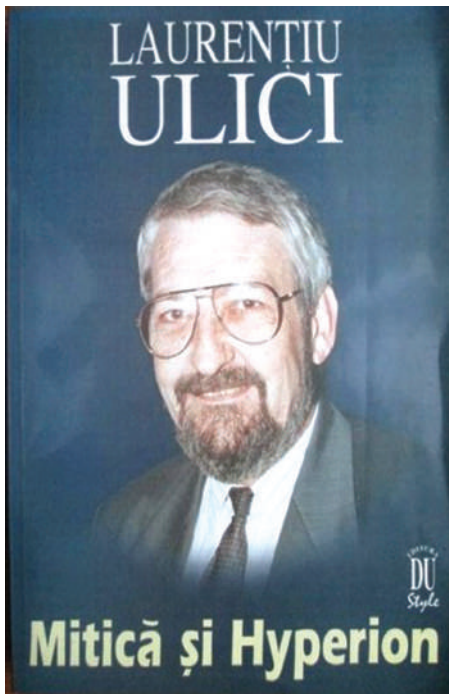
Mama inexistentă a fiului inexistent, într-o relatare a unei scene cu nora sa, o transpunere a unei secvențe de joc, cu o mai mare greutate prin stabilirea unor roluri:

„Cu ea mă descurc greu, dar mă descurc, într-o englezească combinată cu o românească la fel de elementară. Aseară a luat deodată un pachet de cărți și m-a chemat lângă ea; fără să mă întrebe dacă știu bridge – nu-i puteam spune că urăsc până și șepticul –, mi-a pus pe masă ceea ce am înțeles ușor că era, ca la șah, poziția cărților când greșise; oricât nu te-am putut sufei cu bridge-ul și belota ta, tot știu ce sunt «un mort» și o levată. Am stat liniștită și i-am dat de înțeles că o pot urmări în ceea ce-și spunea mai mult ei decât mie. De câteva ori a ridicat dama de treflă de la «mort» și mi-a arătat-o, exclamând: «Proastă eu... proastă eu». Am încuviințat în semn că pricep – nu trebuia să pună dama de treflă. M-a strâns la pieptul ei și m-a legănat ca la o mare durere.”

A doua parte a volumului, „Oscar Rohrllich și un fost șef al cenzurii”, aduce în discuție, după cum aminteam, numele real al lui Radu Cosașu, *Viața ficțiunii după o revoluție* putând fi considerat ultimul volum de *Supraviețuiri*, pentru că ne introduce în epoca anilor 1950, a formării scriitorului nostru, dar și o epocă a cenzo-rilor – între care se detașează șeful acestora, un oarecare Reznicek, persoană importantă printre ilegaliștii din jurul lui Gheorghiu-Dej. Este și modalitatea prin care Cosașu introduce o ultimă „imagine” asupra bridge-ului, Reznicek fiind rebarbativ: „după pensionare, doctorul K. de la policlinica

partidului, cel care l-a îngrijit și pe Nagy Imre în captivitatea de la Sinaia, a încercat să mă învețe bridge, am luat câteva lecții, dar nu am aderat; detest jocurile de cărți. Nici în închisoare nu am jucat măcar un popa prostu', oricât m-a rugat tovarășul Gheorghiu - Ghiță pentru Arghezi."

Laurențiu Ulici (1943-2000)

Criticul Laurențiu Ulici ilustrează doar categoria **raisonneurului**, deși a fost atât de apropiat de literatură. Format din punct de vedere intelectual în orașul nostru, Ulici a fost absolvent al liceului „I.L. Caragiale” (1960), având ca profesori o cunoscută generație interbelică a orașului. Licențiat în filologie și filozofie, doctor în științe umaniste, după 1989 președinte al Uniunii Scriitorilor din România, senator în Parlamentul României (din partea Convenției Democratice), criticul era specializat în debuturile literare, având un fler apreciat, care l-a și condus către elaborarea unei viziuni „decenale” a literaturii noastre; plecând de la generația optzecistă, a stabilit o promoție '70, una

'90 - gest cu ample reverberații, în primul rând prin accesibilitatea sa, care îi arată însă și caracterul reducționist, literatura nefiind neapărat o expresie la date fixe.

Eseul „Bridge... politic”, scris în anii '80 și publicat în volumul *Puțin, după exorcism...* (1991), reluat ulterior în volumul proiectat, pe care nu a mai apucat să îl editeze, *Mitică și Hyperion* (2000), este o teorie a jocului de bridge, bazată pe experiența concretă a autorului, analizând tipologii de jucători, de arbitri, spectatori, de jocuri și de atitudini, implicate și neimplicate, pe care le explică pertinent, prin exemple din partide libere și turnee. Nu atât o paralelă a bridge-ului cu politica (sau cu orice altceva), așa cum ar indica titlul, cât o analiză a politicii bridge-ului, ordonată sub forma unor sfaturi sau a unor concluzii despre configurații ale jocului. Contează partenerii:

„De-a lungul anilor, am întâlnit ca parteneri și/ sau adversari la bridge fel de fel de oameni. Care mai simpatici, care mai antipatici, care mai blânzi, care mai agresivi, care mai onești, care mai șmecheri, care mai Hyperion, care mai Mitică, în fine o sumedenie de figuri pe care, în durata unei partide sau a unui concurs, n-aveai cum să le clasifici, nu se lăsau ordonate, scăpau cum se zice printre degete.”

Și, ceea ce Cosașu elabora în ficțiune - fie și în „viața ficțiunii” - apare și la Ulici, dar în discursul de tip memorialistic - comparația cu celelalte jocuri de cărți:

„Cine a jucat o viață întreagă pocher și se ocupă la bătrânețe de bridge, chiar dacă va reuși să-l învețe, are puține șanse să-l și joace bine. Pentru că, dincolo de regulile proprii, dincolo de «materialul» comun și dincolo de exigențele fiecăruia, între cele două jocuri e o diferență de mentalitate conținută, care nu poate fi revocată. A te baza pe hazard, a cultiva o abilitate a inducerii în eroare, a deprinde alfabetul fizionomic, a pune inteligența în slujba inspirației de moment și a exploata în folos propriu temperamentul partenerilor, iată câteva din componentele mentalității de pocherist. Dimpotrivă, în bridge, acestea sunt: a limita hazardul prin calcul logic, a cultiva o abilitate a transparenței, a deprinde alfabetul rigorii cvasi-matematice, a pune inspirația în slujba inteligenței, în fine a folosi informația liberă și corectă drept sursă egală pentru toți. Se poate spune fără teama de a greși că mentalitățile specifice pocherului și bridge-ului sunt incompatibile între ele, iar apariția uneia în teritoriul celeilalte e producătoare de dezastru [...] „pentru un jucător de «popa-prostu» sau chiar de «septec», bridge-ul e, dacă nu o imposibilitate stupefiantă, de genul girafei din anecdotă, cel puțin o improbabilitate captivantă, ca un câștig mare la loz în plic. Nu se străduiește să-l învețe, dar ar vrea să-l joace. Și nu de puține ori îl și joacă. Spre nefericirea partenerilor și a jocului însuși.”

„ERAM OPTIMIST ORI MAI CURÂND PUSTIU...”

Horia GÂRBEA

În copilărie voiam să mă fac mecanic de locomotivă. Pe-atunci existau încă, frumoase, pitorești și impresionante, multe locomotive cu aburi. Și fluierul lor nostalgic, amintind de Anna Karenina era acționat tot cu abur. Între timp, apărând locomotivele electrice, farmecul retro s-a dus și am renunțat la gândul meu infantil. Revenind la bridge-ul competițional prin anul 2000, după o întrerupere, am regăsit mașinăria mea preferată pe emblema clubului omonim de lângă Gara de Nord. Apoi am trecut la un club mai modern prin nume și nu numai: *Atomic*.

M-am strecurat ca un începător anonim ce sînt printre vedetele nobilului joc și am regăsit plăcerea gratuității jocului și satisfacția demonstrației de inteligență pură. Un club de bridge este locul cel mai democratic și mai plin de fair-play ce se poate imagina. Oricine poate fi ultimul sau primul. Oricine se poate alia într-o seară cu adversarul de ieri. Singurele ierarhii admise țin de faptele probate la masa verde.

Nu-i de mirare că, în 1983, comunistii, au interzis acest joc în care manipularea nu e posibilă. Nu-i de mirare, iarași, că scriitorii, individualiști orgolioși cum sînt, nu prea joacă bridge. Acesta e un joc de echipă. Excepțiile sînt notabile: regretații Laurențiu Ulici, Radu Cosașu, care a și scris frumos despre spiritul jocului, Roger Câmpeanu. Dar rămîn excepții. Bridge-ul și-a avut însă scriitorii lui dintre care trebuie să menționez cu admirație numele lui Coriolan Neamțu (1925-2021) și pe

	Nord ♠J74 ♥AK85 ♦KQJ2 ♣AQ	
Vest ♠Q108 ♥63 ♦9873 ♣K1064		Est ♠9632 ♥Q742 ♦65 ♣853
	Sud ♠AK5 ♥J109 ♦A104 ♣J972	

al lui Vlad Racoviceanu (1921-2020) cu care am avut onoarea să joc. Ei erau nu doar un teoreticieni, ci, mai ales primul, impecabili mînuitori ai mijloacelor literare.

La clubul de bridge, spre deosebire de alte mii de locuri știute de mine, valorile se respectă, politețea există, clasamentele nu țin de nici un aranjament. Iarășî spre deosebire de alte locuri, veteranii clubului, meșterii jocului, primesc automat și fără emfază recunoașterea și respectul meritate din partea aspiranților. Nou intrat, am găsit totuși parteneri miloși care au acceptat să joace cu mine deși îmi cădeau cărțile din mîini, cum se spune.

În ultimii ani jocul pe internet, în special pe portalul BBO, s-a extins foarte mult. Avantajele sînt evidente: se pot juca la orice oră concursuri scurte sau meciuri de plăcere între jucători aflați chiar la mari distanțe, cu o mare diversitate de parteneri și adversari din toată lumea. Se pierde mult din caracterul social al jocului, deși chat-ul permite schimbul de idei și chiar de critici, iar donele pot fi ușor salvate pentru analiză.

Mă bucur că o revistă din Prahova, deci de prin locurile unde s-a născut, ca fiu al unui inginer petrolist american, Ely Culbertson, părințele bridge-ului modern, mi-a adresat invitația de a publica o poveste despre bridge. Cred că o știți din copilărie. E vorba de un cocoș și o punguță cu doi bani.

Fiind concediat, prin intrigile babei, din postul de cocoș de moș, orătania a plecat să-și caute norocul în economia de piață. Și mergînd el pe drum, a găsit o punguță cu doi bani. Cu ea ar fi putut recîștiga locul în ograda moșului, care avea pensie mică. Dar un capitalist sălbatic i-a luat punguța și a zis că nu i-o mai dă. Cocoșul, isteț, i-a propus un tîrg. Să joace cu el o partidă de bridge și dacă răzbește să capete punga înapoi și cîte bunuri mai poate duce în gușă. Zis și făcut. Jocul era echilibrat, pînă la dona de mai sus.

Cocoșul, care juca în tandem cu o pasăre migratoare, a ajuns în 6 FA ca declarant. Boierul, în Vest, avea însă în punguță doi ani de aur: Dama de pică și Riga de treflă, ambii cu decar, bine păziți. Boierul, hapsîn, ca să nu

dea vreo levată, a atacat 9 de caro. Cocosul a luat cu Valetul de la mort, a tras Riga de cupă, ca să vadă dacă nu cade Dama, apoi a venit în mână la Asul de caro și a pornit la impasul de cupă care, dacă îi ieșea, îi asigura 12 levate. Dar Est a luat cu Dama și a revenit pică.

Ce era să mai facă bietul cocoș? A pus Riga. Doar Est nu putea juca de sub Damă. Astfel a citit poziția Damei de pică. Singura speranță este ca banii rămași să fie la Vest în punguță, deci să reușească măcar impasul de treflă. Așa că a plecat cu mic de treflă spre Damă și s-a convins că și Riga de treflă e la Vest.

Cu aceasta, cocoșelul s-a convins

că are 11 levate: patru carale, trei cupe, două pici și două trefle. Îi mai trebuie însă una ca să facă jocul. Așa că e nevoie să captureze ambii gologani de aur de la vicleanul boier. Joacă pe dată cupă la As și a patra cupă pe care își aruncă o pică mică. Joacă de jos Dama de Caro și apoi Riga de aceeași culoare, roșie precum creasta lui.

În finalul de patru cărți, boierul trebuie să păzească punguța în care deține Dama și Riga (bani negri) precum și decarii respectivi. Dar nu poate! Pe Riga de caro, cocoșul scapă de lacrimi (7 de treflă) și cel care plînge e boierul. Dacă aruncă drumul de zi, 10 de pică, pintenatul va

trage 7 de pică, era să zic de puică, la As, va veni apoi la pica mare pe treflă. Dacă se leapădă de drumul de seară, Sud trage As de treflă cu noroc și vine pe pică pentru a juca valetul câștigăreț.

În fața acestei schize, boierul s-a dat bătut. A restituit punguța și l-a poftit pe cocoș să-și umple gușa. Dar nu știa el ce poate cocoșul. În loc să ia în gușa câteva boabe, el a ciugulit cardul boierului cu pin cu tot și a fugit să-l ducă moșului. Astfel și-a îmbogățit stăpînul! Baba, invidioasă, l-a reclamat pe moș că ar deține un cocoș cu gripă aviară. Dar, la banii moșului, cine îndrăznește să se mai lege de el? Vă doresc o punguță cât mai plină!

©Florin Andreescu

Bridgistico-memorialistice

Ion Bogdan LEFTER

Bridge-ul ocupă un loc aparte în viața mea. Ne amintim cu toții jocurile din copilărie și uneori continuăm și la maturitate, practicându-le pe-aceleași sau învățând altele, ale etapelor mai coapte. *Bridge*-ul – se știe – e un joc de maturitate. Și totuși, el împletește în cazul meu fire de la toate vârstele.

În copilăria mică-spre-măricică, am asistat, împreună cu vărul meu mai mare cu 3 ani, Nick, la partidele de *bridge* care se jucau în camera-birou a bunicului nostru matern, Icu (tată a două fete, mamele noastre), la Petroșani. Aveam (eu) cam 8 sau 9 ani, pînă-n maximum 10, fiindcă Icu și Ica s-au reîntors în București, după pensionarea lui, cel mai târziu în 1967, dacă nu un pic mai devreme. S-au instalat într-un apartament de 2 camere în blocul OS 5, din primele și-ruri construite în dezvoltarea viitorului mare cartier Drumul Taberei (pînă atunci erau în zonă doar unități militare și blocurile mici dinspre Drumul Sării). Țin minte din familie că au locuit cam 2 ani acolo, pînă cînd Icu s-a stins din viață, în aprilie sau mai 1969, deci verile noastre din copilărie trebuie să se fi încheiat cînd aveam 9 sau 10 ani (născut fiind eu în 1957).

Și Nick, la 12 sau 13 ani, și eu eram prea mici ca să înțelegem „exilul intern” în care se aflau Icu și partenerii lui de *bridge*, colegi de profesorat la Institutul de Mine din Petroșani (o poveste pe care o s-o depăn cu altă ocazie). Însă era ceva fascinant în serile săptămînale în care cei patru participanți făceau licitații scurte și răspicate, apoi își aruncau pe rînd cărțile

în mijlocul mesei, izbindu-le uneori emfatic, atunci cînd scoteau la iveală vreun As sau cînd tăiau cu un atu (dacă lipsea unul dintre ei, îl înlocuia Ica, deloc pasionată de *bridge*, cunosătoare doar a regulilor de bază). Se juca în sistem „rober” („*rubber*”). Încă nu apăruse sau nu era cunoscută la noi evaluarea, valabilă și azi, a „onorilor” drept As – 4 puncte, Rege sau Popă – 3, Regină sau Damă – 2 și Valet – 1. Se socoteau 1 pentru As, o jumătate pentru Popă și 2 pentru secvența As-Popă în aceeași culoare. Puteai deschide licitația cu minimum 2 puncte și jumătate.

Noi, cei doi veri, asistam, „chibităm”, fără să învățăm efectiv: era prea complicat. Cît despre frații noștri, al meu, Neluțu, născut 2 ani și 4 luni după mine, și-al lui Nick, Alexandru, mezinul, cu încă 1 an mai puțin, erau prea cruzi ca să aspire la cinstea de-a asista la partidele din biroul bunicului (care și dormea acolo, cel puțin în lunile de vară, cînd noi, nepoții, stăteam cu Ica în cealaltă cameră, mai mare, în paturi de metal împrumuta-

te de la căminele studentești ale Institutului de Mine). Nick și eu am început să jucăm abia peste cîțiva ani, în adolescență, după lungi partide de *whist*, precursorul mai simplu al *bridge*-ului. Probabil că ne-a urmărit amintirea tensiunii tainice din serile petroșenene. „Nevirusați”, Neluțu și Alexandru nu s-au apucat niciodată.

Nu mai pot distinge în nebuloasa amintirilor mele adolescentine cînd și cum am început să joc serios *bridge*: împreună cu Nick, poate cînd el intrase deja la Medicină și m-a atras și pe mine în partidele lor estudiantine, sau cu colegii mei de clasă de la Liceul „Nicolae Bălcescu”, fostul (pînă la instalarea regimului comunist) și viitorul (după prăbușirea aceluiași...) „Sf. Sava”. Eram o clasă de „Real” foarte foarte bună, probabil precoce intelectualmente, cu multiple calificări la Olimpiadele de Matematică, de Fizică, de Chimie (eu – la Mate și la Chimie). În liceul care era și-atunci și e și azi cel mai bun din țară (iar clasa noastră era una... de băieți! – altă poveste de depănat cîndva...). Încît, pe lîngă mult fotbal, dar și baschet sau ping-pong, și pe lîngă mari distracții și chefuri („ceaiuri”, cum li se spunea pe-atunci petrecerilor private dansante), am și învățat carte serioasă, dar am și jucat, probabil într-a XI-a sau a XII-a, mult *bridge*. Trebuie să fi fost spre finalul liceului cînd am participat, împreună cu colegul Radu Pitiș, cel mai bun prieten al meu de atunci, la Campionatul național de tineret, într-o seară sau poate două succesive, la clubul ISPCAIA (și-acum țin minte șirul ăsta de litere „imposibil”; Internetul mă informează că e acronimul Institutului de Studii și

Proiectări pentru Construcții pentru Agricultură și Industrie Alimentară; se juca în cantina ISPCAIA de pe Strada Tudor Arghezi, vizavi de benzinăria din spatele Teatrului Național, seara, după ce se termina servirea cinei). Nu eram niște familiari ai *bridge*-ului de club, însă am ieșit bine atunci, am obținut o mențiune, imediat după premiile I, II și III. Am mai jucat, eu și Radu, de câteva ori și la clubul Locomotiva, într-o sală din imobilul masiv al Palatului CFR, vizavi de fațada principală a Gării de Nord, cu intrarea din Strada Gării, din laterala clădirii (azi – și probabil și-atunci – sediul Ministerului Transporturilor). Colegul nostru Daniel Savin juca și mai bine ca noi, cred că de-atunci era membru al clubului de șah și *bridge* ITB, patronat de Întreprinderea de Transport București (actualmente Regie: RATB), și avea să facă mai târziu carieră: a ajuns în elita românească a ambelor jocuri și a fost o vreme și antrenor al echipei naționale feminine de șah a României.

Radu – absolvent de Fizică. Daniel – de Politehnică, la fel ca mulți dintre colegii noștri de liceu. După prăbușirea regimului comunist, Radu a plecat peste Ocean, în America. Trăiește azi în Canada, pe insula Vancouver. În 2022 i-am intermediat publicarea la Editura Tracus Arte a unei plachete cu poeme de dragoste adresate celei de-a doua soții, Carmen: **Trei ani**. Daniel s-a ținut o vreme de cele două jocuri, intrând după 1990 și în afaceri informatice de succes, împreună cu fratele și sora lui.

După liceu – studenția. La Engleză. După ce mă predasem pasiunii pentru literatură, pentru arte în general. Cum era la modă pe-atunci, poate și azi, visasem să fac Regie de

film la IATC – Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică, actualmente UNATC – Universitatea Națională de A... T... C... Ani grei, încă sub regimul comunist, însă tinerețea, năvalnică, exuberantă, visătoare, sentimentală, sfidează vremurile. Cu muzici de multe feluri, mai ales pop-rock acum, după concertele de muzică simfonică de la Sala Radio și montările de la Operă la care asistasem ca licean. La începutul de „carieră” de cântăreț „folk” (de reluări după Bob Dylan și Leonard Cohen, între alții, dar și cu compoziții proprii pe versuri proprii!) am renunțat cam după primul an de Facultate. A fost și perioada marilor lecturi avide. Cu multe spectacole de teatru. Cu sute de filme văzute la Cinematecă. Și cu distracțiile vârstei, cu alte chefuri și dansuri. Și...

...cu mult *bridge*! Partener de „axă” (e nevoie să spun că se joacă în patru, pe perechi care formează „poduri”/ „bridges” peste masă?!). mi-a devenit Laur, Laurențiu Ciobănică, coleg de an și de grupă „cu secundar Româna”. Jucam uneori și cu alt bun coleg, Adi, Adrian Solomon, fiul dramaturgului Dumitru Solomon, care făcea pereche cu Georgică, George Predescu, muzician, student la Conservator, camarad cu noi în armata pe care-o făcusem, conform legislației de-atunci, înainte de startul studenției, „cu termen redus”, căci dădusem deja examenele de admitere în facultăți și aveam locuri rezervate la întoarcerea din cătănie. Parcă mai jucau și alții, de pildă Donald Kroner de la Germană (fusesem împreună în armată și făceam și unele cursuri în comun, studenții de la „Limbi germanice”, adică de la Engleză și de la Germană). La sfârșitul studiilor universitare, când a trebuit să bifăm „convocarea” obligatorie de două

săptămâni care conta drept finalizare a inițierii noastre militarești, am jucat nopți întregi *bridge* la Fetești. Formalism total: am petrecut acolo un soi de „mini-vacanță” în care plutonul nostru pleca ziua în marș – chipurile! – către o pajiște de instruire soldățească unde, departe de cazarmă și de eventualii ochi supraveghetori, așezam pături pe iarbă și încingeam partide de *bridge* și de șah. Sau citeam cărțile aduse de-acasă pentru cele două săptămâni de „mini-vacanță” pseudo-„milităroasă”. Iar noaptea, pînă foarte târziu, către crăpatul zorilor, iarăși jucam *bridge*-uri și și chefuiam zdravăn, deși băuturile erau – evident! – interzise în cazarmă...

Cu Laur împărtășeam și pasiunea pentru literatură și pentru muzică. Cînta și el „folk” la chitară „rece”, chiar cu exersări instrumentale clasice. Avea să emigreze în Franța de Sud-Est împreună cu colega noastră Gabi, Gabriela Alexandra Manole, cu care se căsătorise, ea – profesoară, el – angajat al Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (United Nations High Commissioner for Refugees – UNHCR) de peste graniță, de la Geneva. Nu înainte să fi jucat multe *bridge*-uri de zi, de seară, de noapte în Bucureștiul studenției noastre.

Și mai am și altele de povestit despre cum s-a împletit jocul „podurilor” în țesătura acelor ani și-apoi ale junetilor din ce în ce mai coapte, pînă-n 1989 și-apoi după căderea regimului comunist, despre cum am jucat în competiții în Olanda, în 1992-1994, când am fost profesor-invitat la Universitatea din Amsterdam, despre încercările mele de-a face din *bridge* un subiect de gazetărie culturală și altele, pînă la rundele amicale „multinaționale” din ultimii ani. Așa că... *va urma!*

INEDIT: REGELE BRIDGE-ULUI – ELY CULBERTSON (1891-1955)

Un scurt parcurs biografic românesc

Dorin STĂNESCU

Star mondial al jocului de bridge la finalul anilor 30, întruchipare a visului american al omului care prin muncă, inteligență și stăruință devine celebru și bogat, autor de cărți, antreprenor, o vedetă a presei scrise și a radioului, autor al unui plan de organizare a unui guvern mondial, plan care astăzi pare o teorie a conspirației, Ely (Illya) Culbertson este un nume care nu spune mai nimic celor mai mulți dintre români. Paradoxal, el s-a născut pe 26 august 1891, în județul Prahova, satul Poiana Vărbilău, în România vechiului regat. Să vedem și povestea acestui pionier al jocului de bridge, o poveste care pare un scenariu de film american!

În autobiografia sa, publicată în 1940 și intitulată *The strange lives of one man. An autobiography*, Ely Culbertson descrie pe larg și în manieră hollywoodiană povestea de dragoste dintre Xenia și Almon - părinții săi. Această istorie este legată de avântul dezvoltării prospecțiunilor și extragerii petrolului din bogatele câmpuri petrolifere ale Caucazului aflat sub dominația rusă, mai exat din zona Illskaya. Almond Culbertson, tatăl lui Ely, era născut pe pământ american, iar originile familiei sale erau scoțiene. Mama, Xenia Rogozny, era fiica unui nobil cazac, având rangul de general în armata imperială rusă. La Illskaya, Almond a cunoscut-o și s-a îndrăgostit de Xenia. A cerut-o în căsătorie, iar la solicitarea nerezonabilă a tatălui acesteia de a deveni cetățean rus și a se converti la ortodoxie, Culbertson a răpit-o pe Xenia generând o ruptură cu familia ofensată.

Americanii au fost acei care au adoptat denumirea de „Bridge contract” — mai pretențios decît whistul, bostonul, khedive etc — prin Ely Culbertson, al cărui tată era inginer geolog american iar mama cetățeană română din Ploiești, de origine rusă, fiica unui hatman cazac din munții Caucazului. (El însuși a trăit, timp de cîtiva ani, în țara noastră).

Bridge-ul contract modern, ale cărei teorii și practică au fost stabilite de Ely Culbertson, rămîne baza bridge-ului mondial.

Prospecțiunile petroliere de la Poiana Vărbilău și Matîța. Un document aflat în Arhivele din Ploiești. Presa comunistă îi acordă cetățenia română... mamei lui Culbertson.

Pe fundalul în care în România sfârșitului de veac al XIX-lea, începea goana după petrol, o societate anglo-română, Pielsticher&Comp. creată la 1890, a demarat prospecțiunile geolo-

gice la Poiana de Vărbilău și Matîța, iar în acest scop au fost aduși specialiști din America și Galiția. În acest context, Almond Culbertson a primit în 1891 o ofertă avantajoasă de a se muta în România și de a lucra pentru această companie care, după ce a făcut un profit însemnat – 300.000 lei, a fost desființată în 1896 (*Timpul*, 20 iulie 1896).

Părăsind aceste detalii, să-l lăsăm

pe Ely să ne prezinte percepția sa asupra țării în care s-a născut: „familia s-a stabilit în frumoșii Munți Carpați de lângă Ploiești și, în timp ce Almon se concentra asupra petrolului, Xenia s-a ocupat de sarcina formidabilă de a crea un cămin rusesc în inima României. Românii sunt o treime latini și două treimi slavi. Deși vorbesc o limbă bazată pe latină de o puritate remarcabilă, obiceiurile, cântecele, dansurile și mâncarea lor sunt în mare parte de origine slavă; religia, ca și în Rusia, era greco-ortodoxă”. În ceea ce îl privește, Ely declară că s-a născut în România, la Poiana Vărbilău pe 22 iulie 1891.

Am avut curiozitatea de a căuta în arhivele prahovene documente care să ateste prezența lui Ely Culbertson la Poiana Vărbilău, bazându-ne pe mărturia sa autobiografică și dorind să verificăm și o afirmație din lucrarea Ecaterinei Țărălungă, *Enciclopedia identității românești. Personalități* (Litera, 2011). Potrivit acesteia, Culbertson s-a născut în localitatea Poiana din Basarabia. La fel de interesante sunt și unele informații existente în presa românească din perioada comunistă. Astfel, spre exemplu, în cotidianul craiovean „Înainte”, în numărul din 29 octombrie 1971, despre E. C. se scriau următoarele: „Ely Culbertson, al cărui tată era inginer geolog american, iar mama cetățeană română din Ploiești, de origine rusă, fiica unui hatman cazac din munții Caucazului. (El însuși a trăit, timp de câțiva ani, în țara noastră).”

Pare că nașterea acestuia aici se datora faptului că mama devenise cetățean român, chiar dacă nu există documente care să ateste acest fapt. Oricum ar fi, în acei ani ai comunismului, această naturalizare servea desigur propagandei împotriva capitalismului și imperialismului american...

Revenind la demersul nostru investigativ, acesta s-a soldat cu descoperirea în fondul registrelor de stare

civilă ale primăriei Poiana Vărbilău a „Actului de naștere no 28” prin care, în data de 26 august 1891, la starea civilă din localitate a fost înregistrat nou-născutul „Ilie, fiul lui Albert Culbersohn, de profesie șef de sondaje, de religie catolică, cetățenie americană și al lui Henia Culbersohn de aceeași religie și cetățenie”. Martori au fost Costache Moraru și Dumitru Enache, muncitori din Poiana Vărbilău și vecini cu familia Culbertson. Potrivit certificatului, pare că Ely Culbertson s-a născut, de fapt pe 25 august, și nu pe 22 iulie 1891 cum afirmă el. Cel mai probabil putem lua în calcul un decalaj al declarării la starea civilă, ceea ce în epocă era un obicei.

Ely Culbertson a fost crescut de mamă care, în mod neașteptat, era ajutată de un tânăr țăran din localitate, angajat special pentru a îngriji copilul. Doi ani mai târziu, în România se naștea un alt copil al familiei, fratele său mai mic Alexander. Povestea românească a familiei Culbertson se încheie în 1897, când părinții au decis să plece în America.

Pe aripile revoluției: Un „Amerikanetz” adolescent la porțile revoluțiilor ruse și mexicane

Deși se părea că Tărâmul Făgăduințelor era locul unde petrolistul Almon Culbertson își va petrece restul vieții, soarta a avut alt plan cu familia sa. America nu-i prieste Xeniei Culbertson, ea nu se adaptează vibrantei vieți urbane din SUA, iar ca urmare familia se va întoarce din nou în Rusia imperială, de data aceasta la Groznîi, unde Almon Culbertson a fost numit inginer șef al firmei Spiess Petroleum Co. Ltd. În 1904, Ely a fost trimis la școală în Vladikavkaz, în Osetia, iar în 1907 este arestat ca revoluționar și închis la Soci. În închisoare, alături de tovarășii săi își petrece timpul jucând **vint**, un joc de cărți derivat din **whist**. Și nimic nu este, totuși, întâmplător. Curând, grație cetățeniei tatălui său, „Amerika-

netz-ul”, cum îl numesc cu dispreț rușii pe tânărul cu origini americane, este eliberat și părăsește la timp o Rusie care avea să intre în disoluție. Îl găsim, în 1909, stabilit în SUA, dar virusul revoluționar nu-l părăsise încă și se implică în insurecția zapatistă din Mexicul anului 1911. Peregrinările tânărului „anarhist” continuă în Cuba și Spania, iar Parisul avea să devină, într-un final, o destinație pentru formarea sa intelectuală. S-a înscris la cursurile Facultății de Științe Economice și Politice și noi orizonturi s-au deschis pentru el. În 1914, când izbucnește războiul, Ely și familia s-au mutat în Elveția, iar el și-a rugat tatăl să vândă obligațiunile rusești pe care acesta le deținea. Almon a refuzat din credința eronată că imperiul rus va dăinui... până la revoluția bolșevică, moment în care familia va pierde mare parte din avere și va cunoaște o perioadă plină de lipsuri financiare. La Geneva, tânărul se va atașa de jocul de bridge, iar acest lucru avea să îi aducă peste ani faima mondială și desigur posteritatea de animator al jocului și creator al „contract-bridge”. După cum afirmă John Clay, autorul cărții *Culberston, the man who made contract bridge. A biography* (George Weidenfeld & Nicholson Limited, Londra, 1985), o sursă de inspirație pentru o parte din ideile acestui articol, în perioada pariziană și elvețiană Ely citește mult despre cum să ajungi lider, cum să manevrezi cuvintele și mulțimile. *Psihologia mulțimilor, Principele* sunt doar două dintre cărțile sale favorite...

Visul american al lui Ely: Campion național, creator de joc, manager și publicist de succes, un om bogat

După război pleacă fără nici un ban în buzunar la New York. Aici își va începe ascensiunea. Se va asocia și căsători cu Josephine Dillon, ea însăși o excelentă jucătoare de bridge, iar împreună vor forma o echipă formidabilă care a câștigat multe turnee și

REGELE BRIDGE-ULUI CHIBIȚEAZĂ

Fotografia noastră îl înfățișează pe Ely Culbertson, regele tuturor jucătorilor de bridge, după al cărui sistem joacă toată lumea, privind, la Cleveland jocul soției de care a divorțat, dar care i-a rămas totuși parteneră de bridge. Culbertsonii dețin campionatul mondial de bridge.

INVENȚIA UNUI INGINER ELVEȚIAN. PRIMUL ROBOT FĂRĂ FIR.

Inginerul elvețian August Huber, a terminat — după o muncă neîntreruptă de 10 ani — un robot, pe care-l dirijează de la mari depărtări, cu ajutorul undelor scurte. Robotul are o antenă pe cap, iar la picioare motoare electrice. Cântărește 160

campionate de bridge în SUA, primul fiind cel de la Detroit din 1926. În anul următor, Ely Culbertson tocmai descoperă „contract bridge”, jocul cu regulile create de Harold Vanderbilt, membru al celebrei familii de magnați americani. El a sesizat oportunitățile oferite de acest joc și va introduce noi abordări cunoscute sub numele de „sistemul Culbertson” care-i vor conferi faimă și îl vor îmbogăți. Lansarea în 1929 a revistei „The Bridge World”, a fost un nou succes al eroului nostru. Revista există și astăzi, iar pe frontispiciul acesteia E.C. apare ca fondator. Un alt demers de succes a fost acela al publicării unei serii de cărți despre acest joc, iar *Blue Book*, una dintre ele, a fost un best-seller în lumea jucătorilor. Culbertson a cucerit și Anglia, provocându-l pe unul dintre cei mai faimoși jucători ai Imperiului britanic: evident, sistemul său a avut prima șansă. În 1931-1935 a purtat și a câștigat veritabile bătălii cu unii dintre reductabilii săi competitori, iar câștigurile financiare au fost pe măsură — 350.000 USD anual.

În anii '30, faima lui Culbertson și a metodei sale a depășit cu mult granițele Americii și Europei. Abil întreținută de interviuri, știri și publicitate difuzate în cinematografie, la radio și în marile ziare din întreaga lume, popularitatea sa a crescut și odată cu ea și jocul de bridge. Inclusiv în România, *Realitatea Ilustrată*, o revistă mondenă a Bucureștiului, informa publicul cu știri despre Culbertson, metoda sa și jocul de bridge, iar ziarul *Rampa* îl numește Regele Bridge-ului. Anecdotic a rămas interviul cu un jurnalist englez care l-a întrebat cine este cel mai mare jucător de bridge din lume. „Eu, a răspuns Culbertson. Dar al doilea? Eu, a răspuns acesta. Și al treilea? Tot eu...”

În epoca sa, Culbertson a fost privit ca un inovator social, iar pasajul de mai jos întărește această aserțiune: „Cred cu adevărat că bridge-ul a făcut mai mult pentru feminism decât Partidul Femeilor sau toate mișcările pentru sufragiu. I-a învățat pe bărbați și pe femei experiența practică de a gândi și de a juca în condiții de egalitate, iar acest lucru le place. Cul-

bertson s-a făcut ecoul acestor opinii, deoarece spera foarte mult ca femeile să fie vârful de lance al răspândirii bridge-ului sub steagul Culbertson...” ne spune John Clay, în lucrarea biografică despre Culbertson.

Avocat al Păcii și al unui Guvern Mondial

La începutul celui de Al Doilea Război Mondial, Culbertson era deja bogat și faimos și se retrage din lumea bridge-ului. Alege să se manifeste ca un politician pacifist și propune un plan al unei lumi federale împărțită în 11 regiuni, iar aceasta să fie condusă de către un Consiliu de Conducere având un președinte care să se schimbe o dată la șase ani și care să fie asistat de câte un reprezentant al fiecărei regiuni. El a mai propus ca regiunile să nu aibă armate, doar forțe de poliție pentru menținerea ordinii interne, să existe în schimb o armată a Federației Mondiale care să descurajeze orice agresiune. Evident propunerile sale nu au fost urmate, dar ideile acestea au fost apreciate în epocă. Astăzi ele țin de scenariile

RAMPĂ

Rampa Sport

B • R • I • D • G • E
— Noua rubrică a „Rampei” —
Despre Bridge - Contract

În anul 1931-1932 o comisie compusă din reprezentanții celor mai renumiți cluburi din lume a hotărât că...

Scopul jocului de bridge este să câștige puncte. Aceste puncte se pot câștiga...

conspiraționiste... Ely Culbertson a murit în 1955, iar corolarul vieții sale îi aparține aceluiași biograf – John Clay: „Culbertson va fi cel mai bine amintit pentru realizările sale. El reprezintă una dintre acele figuri minore, dar luminoase, care reflectă epoca în care trăiesc. Cu numeroasele sale aventuri, viața sa se citește ca o poveste clasică a secolului al XX-lea, aproape ca un scenariu de film. A fost implicat în unele dintre evenimentele majore ale vremii, primele descoperiri de petrol din Caucaz, Revoluția Rusă, viața emigranților în America anilor 1920, visul american de îmbogățire bruscă, și primele semne ale planurilor internaționale de pace care au precedat Națiunile Unite. A fost un om cu multe fațete, complex, egocentric, adesea lipsit de considerație față de ceilalți. Nevoia sa de a domina provenea dintr-o constrângere interi-

oară de a împăca jumătățile rusească și americană ale caracterului său. Întotdeauna s-a simțit un fel de străin, un „Amerikanetz” în Rusia și un rus în America, unde nu și-a pierdut niciodată complet accentul rusesc și nici manierele europene.”

Actu de naștere

No. 28

Ilie Almon Culbersohn

Din anul una mie optsute nouăzeci și unu luna Augustu, ziua douăzeci și șase ora trei după amiază.

Act de naștere al lui Ilie de sex bărbătesc, născut ieri la casa părinților săi din această comună.

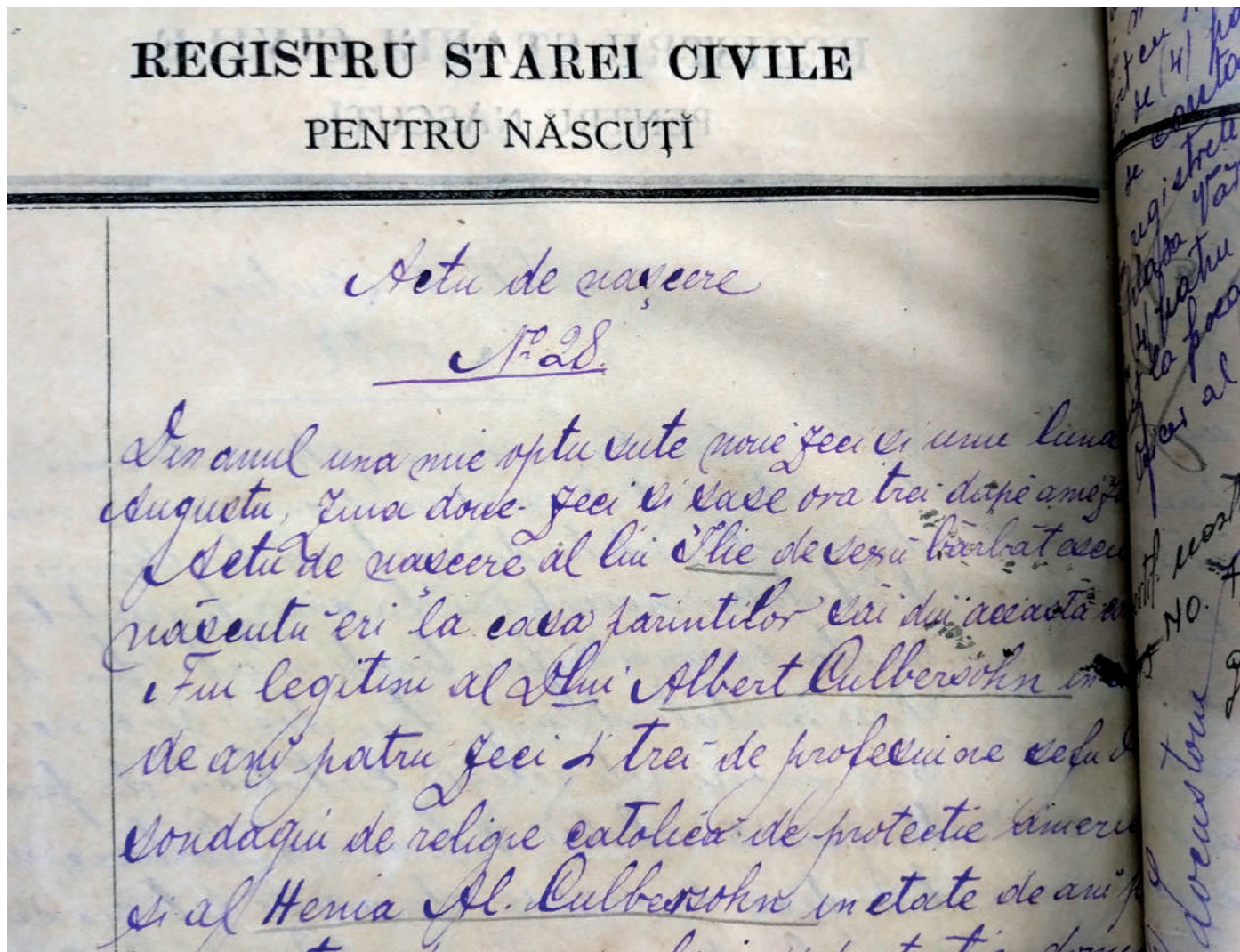
Fiu legitim al Dlui Albert [sic!] Culbersohn în etate de ani patruzeci și trei de profesiune șef de sondări, de religie catolică, de protecție americană și al Henia Al. Culbersohn în etate

de ani treizeci și trei, de aceeași religie și protecție, domiciliată în comuna Poiana de Vărbilău după declarația făcută de tatăl care ne-a înfățișat copilul în fața martorilor, Costache G. Moraru în etate de ani treizeci și unu și Dumitru Enache în etate de treizeci și șapte, amândoi de profesie muncitori domiciliați în comuna Poiana de Vărbilău, vecini cu părinții născutului fără vreo rudenie, care au semnat împreună cu aceștia actul după ce li s-a citit și după ce s-au constatat după lege de noi înșine Niță Ianculescu, Primarul Comunei și ofițer al Statului Civil.

Almon Elias Culbertson – declarant
Costache G. Moraru

Dumitru Enache – martori

Ofițer al statului civil Niță St. Ianculescu.

Victor REBENGIUC: „Talentul își cere mereu dreptul la viață”

Evenimentul „Un magistr, doi magiștri”, organizat pe data de 27 martie a.c., cu ocazia Zilei Mondiale a Teatrului, la Filarmonica „Paul Constantinescu”, sub genericul „Ploiești – Capitala Tineretului din România – 2024”, a adus în fața publicului una dintre marile personalități din domeniul teatrului și cinematografiei românești: maestrul Victor Rebengiuc. Întâlnirea a reprezentat o oportunitate pentru cei prezenți în sală de a participa la un dialog impresionant cu marele actor. Autoritățile locale, reprezentate de dl. Daniel Nicodim, viceprimar, au acordat titlul de „Cetățean de Onoare al municipiului Ploiești” lui Victor Rebengiuc, precum și doamnei teatrului, Mariana Mihuț.

Îl cunoaștem pe Maestrul Victor Rebengiuc atât actor de teatru, cât și de film. Care este diferența, din punctul dumneavoastră de vedere, dintre cele două domenii artistice?

Pentru mine nu este nicio diferență. De altfel, în secolul nostru, acesta, și chiar și cel din care vin eu, cel trecut, nu există diferențe de joc între teatru și film. Actorii care joacă într-un stil teatral nu dau bine, sunt lipsiți de firesc, lipsiți de adevăr. Ei joacă pentru sală, într-un alt stil. La noi nu mai există stilul teatral, cel care era pe vremuri. Atunci jucai emfatic, se pronunța textul într-un anumit fel, acum vorbim omește. Nu e nicio diferență, eu joc la fel și în teatru, și în film, am același mod de interpretare.

Ați menționat în discursul dumneavoastră despre maniera în care oamenii interpretează la fel arta, indiferent de origine și de cultură. Ați povestit apoi despre piesa de teatru jucată la New York. A existat vreo diferență între modul în care a fost ea percepută de publicul newyorkez, respectiv de cel român?

Evident că da, evident că a existat o diferență. În New York erau niște oameni departe de țara lor. Pot să spun că replicile care aici stârneau râsul, acolo stârneau lacrimile. Erau români plecați din țară, aveau rude, auzeau textul *România, țara mea* și îi vedeai că îi apucă plânsul. Noi, aici, o batjocorim, e o critică subtilă la adresa României și a celor care o conduc sau luptă pentru a o conduce. În altă cheie, în cu totul altă cheie am acceptat spectacolul, l-au înțeles.

Ne-ați povestit despre experien-

te mai puțin plăcute cu regizori cărora nu le veneau imediat ideile, lungind astfel timpul destinat repetițiilor. Ce înseamnă pentru dumneavoastră un regizor cu adevărat pregătit, care poate pune bazele unei piese de teatru de impact?

Nu imediat, stăteai săptămâni întregi să le vină o idee. Repetam aceleași replici, niciun pas înainte. Un regizor bun înseamnă un om care are o concepție despre piesă și este capabil să îți transmită și ție, să știi pentru ce muncеști acolo, care este de fapt mesajul. Ce vrem noi să demonstrăm? Să arătăm oamenilor că sunt buni, că sunt rai, că sunt deștepți, că sunt capabili să facă ceva sau nu. În același timp, cu actorul bun, care este cea mai importantă parte? Să știe să te mîne ușor către personaj, pentru că el are ideea aceasta a fiecărui personaj. Unde e, cum e sau cum ar trebui să fie: să te facă să înțelegi ce trebuie să joci și să te sfătuiască, să îți arate calea. El este omul care construiește un spectacol și îl construiește cu oameni.

Ați menționat prima opinie pe care v-a stârnit-o orașul Brașov: *un oraș frumos, un oraș curat, cu vitrine pline*. Ați ajuns și în Ploiești. Ce părere v-a lăsat orașul nostru?

Am trecut cu mașina, cu un microbuz, veneam de la Sinaia. Am fost la teatru, apoi s-a făcut târziu, am plecat acasă.

Dar acum, în 2024, Ploieștiul fiind și Capitala Tineretului din România?

N-am știut că e Capitala Tineretului decât atunci când am ajuns aici și mi s-a spus. E un oraș bun, frumos, unul

dintre marile orașe ale României. Nu pot nici să vă laud, să zic că nu am mai văzut așa ceva, dar nici nu am ieșit să văd o vitrină, nu am apucat. Bulevardul este asemănător cu Kiseleff, cu case frumoase.

Cum ați descoperit inițial, la începutul carierei, pasiunea dumneavoastră pentru zona artistică a teatrului și a cinematografiei?

Întâmplător, jucând teatru, ca amator. Eram elev și în timpul meu liber, în loc să bat mingea, m-am dus acolo. Inițial nu a fost din proprie inițiativă. M-a chemat cineva, a zis: „Tu o să joci un rol într-o piesă de-a mea” – și ulterior mi-a plăcut.

Ați vorbit despre I.L. Caragiale, spunând că este autorul român preferat de dumneavoastră, mărturisind ulterior că v-a plăcut să jucați rolurile create de acesta. Ce v-a atras la personajele lui Caragiale în mod special față de celelalte?

Erau bine scrise, adevărate, situații bune. Poți să creezi personajele acestea, le vezi, au viață. Asta m-a atras. Știe să facă literatură domnul Caragiale.

Atunci când sunteți descris, mulți critici folosesc termenul *profesionalism*. Ce înseamnă cu adevărat profesionalismul, în opinia dumneavoastră, mai ales în domeniul teatrului și al cinematografiei?

Să-ți vezi de treabă, să-ți faci treaba așa cum trebuie. Înseamnă ceea ce am adoptat eu, mai mult pentru mine, un citat din Stanislavski, un teoretician al teatrului, un mare regizor. El spunea așa: „Jubește arta din tine, nu pe tine în artă”. Nu te arăta pe tine, pe cel care ești tu, arată personajul. Indiferent cum este, el este centrul atenției, pe el arată-l, nu pe tine.

Cum faceți să intrați în pielea personajului, să puteți interpreta emoțiile și sentimentele acestora într-o manieră autentică?

Sunt atent, mă uit și când el se uită

în altă parte, repede mă duc și intru în pielea lui.

Sunteți un adevărat reper pentru teatrul și cinematografia românească. Cum ați reușit să aveți o carieră atât de longevivă?

Nici eu nu știu, nu mă așteptam să trăiesc până la vârsta asta, până la 91 de ani. M-am trezit dintr-o dată bătrân. Sunt un om modest, îmi văd de treabă. Am multe premii, dar nu fac caz de asta. Premiul este o chestie punctuală, o satisfacție scurtă. Avem de lucru în continuare, nu am terminat în momentul în care am primit premiul.

Cum facem să readucem tinerii, din zona tehnologiei, unde stim cu totii că se câștigă bine, înapoi într-o zona artistică, sensibilă, precum cea a artei? Ce sfaturi aveți pentru tinerii care simt că au talent în acest domeniu, însă nu au curaj să-l urmeze?

Oamenii vor să câștige în viață, să aibă un salariu bun, să ducă un trai decent, înțeleg foarte bine acest aspect. Însă dacă ei au talent, nu își pot sufoca talentul, nu îl pot ascunde. Talentul își cere mereu dreptul la viață.

Interviu realizat de Alesia Marin, reporter pentru revista Atitudini

BLITZPROZE

Intelectualitatea se crede creierul națiunii, dar nu e decât un căcat!

V.I. Lenin, Scrisoare către Maxim Gorki

LACRIMA LUI MIHAI VITEAZUL

Radu ȚUCULESCU

Pășesc pe dalele proaspătului trotuar al proaspetei străzi Horea. S-a muncit la strada asta aproape un an de zile. Cosmetizare, chirurgie estetică. La vremuri noi, o față nouă! Ici acolo mai trebuie petecită. Ici colo s-au deplasat câteva dale. Unele au săltat puțin, altele nu au avut chef să se lipească între ele. Să nu fiu cîrcotaș, bine-i și așa. E și pistă pentru biciclete, cred că-mi voi cumpăra una la vară să mă plimb de la gară și pînă la pod apoi *viceversa*, cel puțin treizeci de minute mișcare pe zi, se zice, îți menține sănătatea, forma, pofta de viață. În cazul cînd ai sănătate, formă și...poftă de viață. Dar comentariile-s nepotrivite, taman cînd orașul își arată noul chip.

Îmi vine să salt pe dale, să execut figuri de șotron, dar mă abțin. În primul rînd sînt lunecoase, că-i iarnă, iar în al doilea rînd m-ar putea recunoaște careva. Om serios, se copilărește în văzul lumii. Sînt toate șansele să fiu recunoscut, doar exist pe facebook, cu date, cu poze, din față, din profil, cum rîd, mă hlizesc, meditez, visez, iubesc, doresc, ha-

lesc, chiar și cum dorm cu cățelușa pe aceeași pernă, tot tacîmul. Acest fb este, pînă la urmă, un perfid instrument de urmărire acceptată a propriei tale persoane. Ba, îți oferă și caraghioasa impresia că poți deveni, pentru cîteva momente, buricul pămîntului. Prin urmare, nu salt pe dalele de curînd înfipite în obrazul trotuarului, nu țopăi, nu fac piruete doar mă mișc în ritm alert, cu gîndul la un ceai verde pe suprafața căruia îmi place să presar cîteva fire de scortîșoară. Locul cu pricina se află aproape de locuința mea, doar ce traversez podul peste Someș și intru în cafeneaua *River*. Un local unde am ajuns să ne cam (re)cunoaștem toți cei care zacem aici în fiecare dimineață.

Traversez strada, dintr-un colț într-altul. Trec pe lîngă o clădire care mereu îmi trezește amintiri, fie ele și scurte, ca niște minuscule fulgere. Blițuri ale memoriei. *Crîșma lui Mongolu*, numeam pe vremea studenției, crama de la demisol. Există și acum, dar respiră în alte tonalități și derulează alte povești.

Pășesc pe pod și încetinesc ritmul. Privesc scurgerea nepăsătoare

a Someșului. Apa a fost întotdeauna o atracție pentru mine. A fost și este. O iubire declarată. O atracției irezistibilă. O pasiune. Ca de obicei, un cîrd de rațe sălbatice se zbenguiește printre valurile molcome, ignorînd frigul. Mi-ar place să fiu alături de ele, să simt bucuria pură, nemachiată, a unei vieți trăită pe suprafața apei...Dar am ajuns la celălalt capăt al podului și sînt trezit, brutal, la realitate. Un individ slab, neras, supt în obraji îmi sare-n față. Pur și simplu îmi taie calea și-mi vîră-n ochi un buchet uscat de flori, iar cu cealaltă mînă cere un leu. Din gura fără dinți scoate sunete plîngărețe. Scena asta se repetă zilnic, cu același individ. Nici trupele NATO nu l-ar putea alunga de acolo. Fac un pas la stînga, să-l ocolesc. Face și el, cu mîinile întinse, aproape să mă lovească peste bărbie cu snopul acela murdar. Încerc un pas la dreapta. El mă imită și am penibila impresia că mă aflu în fața unei oglinzi. E o scenă ca în Stan și Bran, dar fără haz. Agresivitatea lui îmi pune nervii la încercare. În clipele acelea, aș fi capabil să-i dau un cap în gură. Dar gingiile-i goale mă fac să mă răzgîndesc. Replica se naște instantaneu. Zic, șuierător:

— Mă băiatule, dă-mi cinci lei să beau un ceai!

Clipește, perplex, se holbează la mine câteva momente speriat că aș fi capabil să-i fur buchetul apoi se repede asupra altui trecător.

Intru în cafenea și mă instalez la teighea, în fața geamului ca într-o vitrină. Mi se aduce ceaiul, aroma lui mă împlânzește, mă destinde. Ade-sea îmi place să șed pe scaunul înalt și să privesc forfota străzii. Încerc să

nu trag cu urechea la ce se pălăvrăgește în spatele meu. Încerc, dar nu reușesc. Aud un individ cum își recită ultima creație poetică: *De la pod și pîn la gară / M-am plimbat c-o domnișoară / Domnișoara avea țîțe / Ce săltau ca două mîțe...* Rîsete admirative.

Mă concentrez asupra statuii lui Mihai Viteazul scăldată-n lumina soarelui. O văd, prin geamul larg al cafenelei. Am impresia că domnitorul mi-a tras, complice, cu ochiul.

Apoi descopăr, mirat, cum i se scurge o lacrimă pe obraz. *Una lacrima sul viso...* Ce l-a apucat? A devenit sentimental, de cînd zace încremenit pe cal? Poate și-a amintit de Basta...

Lacrima i se prelinge, încet, pe obrazul cenușiu, ca o rîmă leneșă, colorată-n alb și negru. Brusc, m-am luminat. Nu era lacrimă, ci un nevinovat produs natural scăpat de sub coada porumbelului care poposise pe căciula viteazului.

O CĂSUȚĂ ÎN MALTA ORI ÎN MAJORCA

— Te iau cu mine la *oser* ?

— Da. Nu am mai fost de-o viață!

— Hai, zău? Eu merg în fiecare sîmbătă. Pe jos, chiar dacă-i la marginea orașului.

— În ordine. Mișcarea face bine chiar și la creieraș.

Dialogul l-am purtat cu prietenul Viorel, ziaristul. Ne-am întîlnit sîmbătă dimineața la capăt de pod, în Mărăști. Lîngă *Casa Roșie* cum i se spune clădirii care adăpostește atelierele de sculptură ale studenților *Institutului de arte plastice*. Am trecut peste calea ferată, pe lîngă o familie numeroasă de țigani de diferite vârste. Toți membrii zăceau întinși pe terasament și se încălzeau la razele matinale ale unui soare generos.

Vînzătorii improvizați își făcură deja apariția, printre mașinile parcate pe trotuarele străduțelor. Sînt oameni în vîrstă ieșiți în fața caselor, proprietate personală, să își vîndă ce le-a mai rămas prin locuințe.

Mirosul de mici, cîrnați prăjiți, plăcinte și bucăți de ceafă ne anunță că am ajuns la intrare. Cartofi prăjiți, bere, ciocolată de casă bicoloră, colaci ungurești, prăjituri, sucuri, apă minerală și plată. Apă de ploaie prin băltoace, ici acolo. Trecem indiferenți pe lîngă tentațiile culinare apoi, în pas alert, pe lîngă chioșcul de unde timpanele îți sînt bombardate cu manele. Abia acum începe aventura. Călătoria printre miile de exponate aflate pe tarabe ori înșirate pe folii din plastic direct pe pămînt. E un adevărat spectacol plin de cu-

loare și animație. „Șase perechi de ciorapi la zece lei! Bumbac pur!”, „Două jachete la 20 de lei, piele pură!” Au umor, vînzătoarele de textile și piele...pură! Le pufnește rîsul și pe ele.

Nu am venit să cumpăr ceva anume. Mă bucur de spectacol și de buna dispoziție care domnește peste marea piață de vechituri. Treptat, subconștientul începe să lucreze. Mă transform, încet și sigur, într-un căutător de comori. Prin cap mi se zbenguiesc idei năstrușnice care-mi alimentează speranțe de vis. Dacă așa da, de exemplu, peste un bătrînel care, printre tot soiul de obiecte ruginite și defecte, reviste soioase, mi-leuri pătate, are o mapă mîncată de carii. O ridic, o deschid și...descopăr în ea câteva desene semnate de *Goya*, din seria *Capriciilor!* Le recunosc imediat, mi se face inima purice, pielea de găină, mă trec fiori pe șira spinării. Bătrînelul habar nu are cine a mîzgălit ciudațeniile ălea, îmi dai zece lei, le iei cu mapă cu tot, zice. Sau două nuduri desenate de *Modigliani* pe vremea cînd se afla la *Școala de nuduri din Florența*. Ori o băbuță să vîndă, printre zdrențe, un mic peisaj semnat de *William Turner*. L-am găsit în pod, drăguță, dacă-ți place, ia-l și dă-mi cît crezi pe el! Sau să descopăr, printre vase și piulițe strîmbe, o căniță etruscă ori un inel de aur egiptean ori monede de pe vremea lui *Burebista* ori măcar o fibulă geto-dacică!

M-aș îmbogăți, ce super va fi! În-tîi îmi voi achita toate datoriile.

Apoi îmi voi cumpăra o căsuță modestă pe malul mării, neapărat pe malul mării și neapărat pe *Mediterrană*. În *Malta*, de exemplu, unde-i cald și bine și te păzesc cavalerii ori în *Majorca*, unde-i la fel, fără cavaleri. Liniște, vreme minunată, înot dimineața și seara, pescuit în timpul zilei, poate chiar scriu cîte-o pagină, dacă mă lovește inspirația, în timp ce pe fereastră îmi intră freamătul senzual al valurilor și miros de pește proaspăt. Iar o lună pe an îmi adun, pe insulă, prietenii din țară, asigurîndu-le transportul, cazarea, masa și distracția! Și le gătesc pește, fructe de mare, caviar, deserturi exotice. Și le prepar cocteiluri mirobolante!

Lătratul cîinilor de la ecarisajul din apropiere mă trezește la realitate. Viorel își cumpără un portofel cu doi lei. Cică din piele. Pură. E drăguț. Deja îmi simt picioarele. Umblăm de vreo oră și ceva.

Zărim un instrument curios. Viorel îl ridică, să-l studiem mai bine. E un soi de foarfecă ciudată. La vîrfuri are o cupă și ceva ca o greblă dublă care se răsucesc într-o parte și-ntr-alta, cînd manevrezi brațele. Pare un instrument de tortură de pe vremea inchiziției...

— La ce folosește chestia asta? întreb.

Vînzătorul, un bărbat rotofei, cu obraji congestionati, răspunde hohotind:

— Habar n-am, domnule! Dacă știam, crezi că o mai vindeam?

Raționament pur! În concluzie, ne întoarcem la tarabe și luăm doi mici și-o bere, pe ritmuri de manele.

Chiciureni și Costeni

Emil Ionescu

Chiciureni și Costeni sunt două așezări din preajma comunei Măneciu (nordul județului Prahova), astăzi cuprinse în structura administrativă a acestei din urmă localități. Numele acestor sate apar pentru prima dată în documente din sec. al XVI-lea. În ambele cazuri, numele de azi nu mai coincid decât parțial cu numele cele mai vechi găsite în documente. Știm astfel că satul Chiciureni s-a numit *Chiciura Șoimului*, iar satul Costeni s-a numit *Coasta Râului*. Râul este Teleajenul, care, într-adevăr, în apropierea Costenilor, face o cotitură largă și accentuată în dreptul unei coaste prăpăstioase.

Sub denumirea *Coasta Râului*, satul Costeni este atestat pentru prima oară într-un document emis de cancelaria voievodului Mircea Ciobanul la 4 mai 1548 (DRH, B, 1981, 295-296, doc. 248). 37 de ani mai târziu cele două nume vechi apar într-un alt document, care este o confirmare domnească a proprietății asupra unor suprafețe din zona Măneciului. Confirmarea este făcută de domnul Mihnea Turcitul la data de 22 oct. 1585 (DIR, B, 1954: 214, doc. 225). Nu putem ști dacă la data respectivă numele desemnau așezări comunitare sau doar terenuri. Însă chiar evoluția celor două nume către numele de azi (*Chiciureni* și *Costeni*) ne arată că, dacă vechile nume nu desemnau deja teritorii locuite, aceste teritorii au devenit cu timpul așezări. Astfel, numele compus *Chiciura Șoimului* a pierdut treptat genitivul *Șoimului* – lucru firesc dacă

ne gândim că numele era folosit în primul rând de localnici, care știau prea bine la ce se referă el. S-a întâmplat la fel cu *Coasta Râului*, devenit tot prin scurtare *Coasta* (mai ales că în zonă nu exista și un alt râu mare cu care numele *Coasta Râului* să se suprapună). Cele două nume simplificate, *Chiciura* și *Coasta* au putut fi folosite ca bază de derivare: de la *Chiciura* s-a derivat *chiciurean* și de la *Coasta* s-a derivat *costean*. Și *chiciurean* și *costean* îi denumeau

pe cei care locuiau pe stânga Teleajenului. Printr-un transfer obișnuit de la numele de origine al locuitorilor la numele topic, numele locuitorilor așezării *Chiciura*, *chiciurenii*, a devenit numele așezării înseși și astfel s-a ajuns la numele satului *Chiciureni*. Tot astfel de la numele *costeni* ai locuitorilor *Coastei* s-a ajuns la numele satului *Costeni*. În cazul ultimului nume, transformarea s-a făcut destul de repede pentru că într-un document din 21 februarie

1632 aflăm numele satului *Costeani* (DRH, B, 1969:515, doc. 330: *Megiași din Drajna și Costeani se vând ru-mâni lui Hrizea mare vornic*¹.

Nașterea numelor topice *Chiciureni* și *Costeni* prin procesul descris mai sus s-a făcut prin contribuția celor care nu erau din Chiciura și, respectiv, din Coasta, pentru că numai cineva care este străin de comunitatea chiciurenilor/costenilor putea să le spună locuitorilor din acele părți *chiciureni* sau *costeni*. Cel mai probabil așadar, în ambele situații, localnicii din aceste așezări și-au însușit denumirea dată de alții. Faptul că numele topice *Chiciureni* și *Costeni* au venit de la cei care nu erau din acele locuri este interesant, pentru că ne demonstrează că exista o așezare în zonă mai veche decât Chiciureni sau Costeni: această așezare era cea a măneștilor.

Numele originar *Chiciura* (*Șoimului*) sugerează că zona putea să fi fost populată cu șoimi sau că, în orice caz, aceste păsări aveau legătură cu acea parte de peste Teleajen. Este cunoscut că în epoca medievală una dintre obligațiile plaiurilor

(subunități administrative ale județelor) era de a furniza șoimi care erau livrați turcilor². Este de aceea foarte posibil ca numele originar al așezării să reflecte această obligație. Un argument în acest sens este că mai la sud există un alt sat, numit *Șoimari*.

Despre o simplă coincidență nu poate fi vorba. În Țara Românească sunt mai multe așezări vechi cu numele *Șoimu* în structura lor: *Valea Șoimului* (Vâlcea), *Șoimari* (Ilfov), *Șoimul* (în zona Cricov) (DIR, B, 1956:137). Un oronim cvasi-identice³ (asupra căruia vom reveni imediat) îl găsim tocmai în Bihor: *Chicera Șoimului* (Drăganu 1933: 199).

Numele *Chiciura Șoimului* este înșelător pentru că sugerează în mod greșit că ar proveni de la numele comun *chiciură* (adică, promoroacă). În realitate, prima parte a numelui, *Chiciura*, vine dintr-un nume comun slav foarte vechi, în transcriere fonetică *kičer*, care înseamnă 'vârf de munte'. *Kičer* a ajuns să fie rostit în română în două feluri: *fiekičeră*, *fiekičoră*. Rostirea cu *e* este răspândită în interiorul arcului car-

patic și înspre câmpia Tisei. Numele topice provenite de la *kičeră* se rostesc acolo cu *e*: *Chicera* (Maramureș) *Vârful Chicerei* (Năsăud), *Chicera* (Sălaj) etc.

Sub forma *kičora* sau *kičura* (tot în transcriere fonetică), termenul este cunoscut mai ales în sudul Carpaților Meridionali. N. Drăganu presupune că forma aceasta a apărut prin confuzia cu cuvântul bulgar *chiciură* (Drăganu 1933:201). La sudul Carpaților Meridionali găsim două localități care se numesc *Chicioara* (în Gorj și în Vâlcea – cf. Bolocan 1982: 156).

Marea răspândire a împrumutului slav în teritoriul în care s-a vorbit românește este însoțită de extensie semantică. În româna veche *chicer(ă)*, *chicioră* sau *chiciură* nu înseamnă numai vârf de munte, ci și deal, movilă, ridicătură sau înălțime.

Etimologia bulgară a numelui a fost propusă de O. Densusianu și însușită de N. Drăganu. Dată fiind răspândirea termenului și semnificațiile sale unitare, este cea mai argumentată explicație propusă până acum.

NOTE

1 Documentul înregistrează numele sub două forme: *Costeani* și *Costeni*.

2 O altă datorie anuală exclusivă a plaiurilor era împlinirea șoimilor împărătești, adică prinderea acestor păsări de vânătoare pentru Sultan. (Cruceru 2018:39).

3 Oronimele sunt nume ale formelor de relief.

REFERINȚE

A. Izvoare

DIR, B, 1954. Academia Republicii Populare Române, *Documente privind Istoria României, veacul XVII, B. Țara Românească 1621-1625*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București.

DIR, B, 1956. Academia Republicii Populare Române, *Documente privind Istoria României, B. Țara Românească, veacurile XIII- XVI, Indicele numelor de locuri*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București.

DRH, B, 1969. Academia Republicii Socialiste România, secția de științe istorice, *Documenta Romaniae Historica, B, Țara Românească*, vol. XXII, 1628-1629, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București.

DRH, B, 1981. Academia de științe sociale și politice a Republicii Socialiste România, Institutul de Istorie Nicolae Iorga, *Documenta Romaniae Historica, B, Țara Românească*, vol. IV, 1536-1555, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București.

B. Lucrări științifice

Bolocan, Gh. 1982, *Formarea numelor de grup în Oltenia*, în *Studii și Cercetări Lingvistice*, vol. XXXIII, nr. 2, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 133-162.

Cruceru, Al. I., 2018, *Județul Săcuieni, studiu de geografie istorică*, Editura Universității din București.

Drăganu, N., 1933, *România în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și a onomastice*, Imprimeria Națională, București.

INUNDAȚIILE ISTORICE DIN 4 SEPTEMBRIE 1842

Alexandru-Ionuț CRUCERU

Fenomenele naturale extreme, precum cutremurele, grindina, seceta sau inundațiile, au fost frecvent consemnate pe filele manuscriselor sau cărților din trecut, datorită caracterului lor excepțional și a impactului psihologic major. În ceea ce privește cuantificarea pagubelor materiale, acest lucru a început să constituie o preocupare la nivelul administrației Țării Românești abia pe la începutul secolului al XIX-lea. Astfel, primele observații empirice însoțite de rapoarte referitoare la starea vremii și la fenomenele meteorologice extreme au fost efectuate după adoptarea Regulamentului Organic (1831). Acest tip de documente arată limpede cât de vulnerabile erau comunitățile umane în fața naturii dezlănțuite, înainte de apariția amenajărilor hidrotehnice. Un eveniment istoric puțin cunoscut, care a avut efecte devastatoare asupra economiei și populației de pe Valea Teleajenului, a fost ploaia torențială din data de 4 septembrie 1842. Pagubele cauzate de viitură și de inundații sunt descrise în dosarul 90/1842 din fondul Ocârmuirea județului Saac (Arhivele Naționale ale României - Filiala Prahova). Rapoartele întocmite de ocârmuitorii circumscripțiilor Teleajen și Podgoriei arată că porțiunea cea mai afectată de năvălirea apelor a fost cursul superior și mijlociu al Teleajenului, împreună cu bazinul Vărbilăului. Primele așezări afectate au fost, desigur, cele situate la ieșirea Teleajenului dintre munți: Măneciu Ungureni și Măneciu Pământeni. O problemă majoră generată de ploaia torențială din 4 septembrie 1842 a fost distrugerea căilor de comunicație spre Transilvania. La Măneciu, nu mai puțin de 5

	Plaiul Teleajen	Plasa Podgoriei	Total
Case	53	7	60
Porumb (pogoane)	1107	914	2021
Morți	5	1	6
Animale	44	7	51
Mori de apă	12	9	21
Buți	67	-	67
Snopi de cânepă	4517	3370	7887
Pruni	2330	3208	5538
Căpițe de fân	132	439	571
Poduri	5	3	8
Fierăstraie	10	-	10
Școli	2	-	2
Stupi	-	20	20
Scânduri	1360	-	1360
Magazii de rezerve	1	-	1

Totalul pierderilor materiale și de vieți omenești, cauzate de ploaia torențială din 4 septembrie 1842, în plaiul Teleajen și plasa Podgoriei din județul Saac.

poduri au fost avariate. Potrivit raportului nr. 1217, din 7 septembrie 1842, viitura s-a produs cu atâta putere încât patru copii care se aflau la Strâmbeni pe „marginea gârlii, pentru scoaterea cânepii din lan” s-au înecat. Se mai precizează că grindina fusese atât de distrugătoare la Cosmina de Sus și Cosmina de Jos încât „nu mai au locuitorii nădejde de un ștulete de porumb măcar”. Moartea animalelor din gospodăria, compromiterea culturilor agricole și a plantelor furajere (fânului) condamnau populația locală la foame. Stricarea unei mori de pe raza târgului Vălenii de Munte pusese orașenii în incapacitatea de a măcina cerealele pentru pâine cea de toate zilele. Magazia din Cosmina de Sus, unde era adăpostită rezerva agricolă (pe termen de 3 ani) a fost, de asemenea, distrusă de ape. În plaiul Teleajen, cele mai multe stricăciuni s-au produs pe Valea Vărbilăului, târgul Slănic numărând 18 case distruse, satele Strâmbeni, Poiana Vărbilău și Livadea câte 6 case, Livadea 5 case, Vărbilău și Cosmina de Sus câte 4 case, Mălăeștii 3 case iar Ștefești, o casă. Școlile din Vărbilău și Ștefești au suferit, de asemenea, stricăciuni majore. Pe valea Teleajenului

a existat o locuință distrusă la Vălenii de Munte și 7 mai jos, în plasa Podgoriei. Raportându-ne la gospodăriile afectate, estimăm că numărul sinistraților s-a ridicat la circa 300 de persoane, socotind o gospodărie sau familie ca fiind alcătuită în medie din 5 membri. În plasa Podgoriei, stricăciunile au vizat îndeosebi domeniul agricol, pomicultura și industria mărării. Din acest punct de vedere, cele mai afectate sate au fost tot pe Valea Vărbilăului (Strâmbeni - 301 pogoane, Vălcănești - 236 pogoane, Dumbrăvești - 114 pogoane, Cosmina de Jos - 95 pogoane) și pe cursul inferior al Teleajenului (Adunații Bucovului - 400 pogoane, Balaca - 152 pogoane, Plopeni - 40 pogoane, Protosinghelu - 40 pogoane). În satul Măgurele, iazul morilor s-a rupt pe o lungime de 50 de stânjani iar pe moșia satului Protosinghelu, a mănăstirii Văleni, apele au stricat o grădină „sârbească” (de bulgari). Alte sate rămase fără hrană pentru vite au fost Adunații Bucovului, Șipotul, Zamfira și Plopeni. Un lucru pozitiv petrecut după episodul din 4 septembrie 1842 a fost încercarea comunităților locale de a lua măsuri pentru ca asemenea scenarii să nu se mai repete.

ROXELANA SAU DE CE SE SPUNE POVESTEA (II)

Magda Răduță

În prăvălioara „cu vedere spre podul cel mare ce desparte orașul în două”, negustorul armean Ghirgor Misir spune povestea îndârjitei sultane Roxelana numai după ce turistul-ascultător trece o probă practică: refuzând să cumpere șirul de rondoale de fildeș cu desene rușinoase, el demonstrează că e în stare să vadă dincolo de primul strat (compus din „scene vioaie [...] [din] pozițiile și pozele cele mai licențioase”) și să caute ceva mai mult decât voiciune într-o imagine / reprezentare. Nu curiozitatea – care, și atunci când e „bună”, adică vie, tot e grăbită, directă și se comunică transparent –, ci interesul (care, din *intersum*, *interesse* venind, este și *a fi între*, dar și *a fi cu*, și diferențiere, dar și participare – mai mult chiar, o participare de durată) îl face pe vizitatorul prăvălioarei să fie demn de a asculta povestea. După ce l-a privit mai întâi cu atenție, dar și cu zâmbet, a înapoiat șiragul, iar „neguțatorul meu a înțeles că nu-i pot fi mușteriu pentru acea marfă și m-a privit cu oarecare respect”.

E nevoie de această probă: negustorul are criterii clare de selecție, iar multe dintre acestea au de-a face cu durată și cu vechimea. A fi grăbit, a „sări la concluzie” fără să stai ceva vreme pe gânduri, a prefera gratificația instantanee și ostentația copiei sunt realități ale prezentului care-l întristează pe Ghirgor Misir. De ultima se folosește la nevoie, căci, până la urmă, e negustor: „Avem și imitații care ne vin din Germania. Le ținem la dispoziția amatorilor americani”. Semnele civilizației veritabile

sunt, pentru el, cele înscrise în durata lungă și în spiritual, nu în rapiditate și în cuceririle tehnicii moderne (reprezentate aici – căci e un text apărut în 1946 – prin arme de artilerie și explozibili): „Poate ți se va părea interesant să afli că noi, neamurile care nu ne mai numărăm secolele, am trecut dincolo de gluma și anecdota dumneavoastră. Fără îndoială că cel mai bun semn al civilizației nu e tunul, nici trinitroglicerina, ci o vorbă de duh. [...] cei care au avut strămoși în epoca piramidelor prețuiesc mai mult săgeata de aur a inteligenței”.

Armeanul nu e atât de spiritualist cum era profesorul Stamat din *Creanga de aur*, nu caută semne și minuni în lumea prezentului și nu dă lecții de gândire magică. Pentru el, înțelepciunea milenară (numele său, are grijă naratorul-turist să precizeze, înseamnă egiptean și „se au-

de și la armenii moldoveni”) e de găsit în *forme discursive*, nu în decodări simbolice și în planuri mitice. De aceea genuri mundane precum „gluma și anecdota dumneavoastră” sunt, într-o ierarhie *ad-hoc*, mai jos decât mica problemă de deducție logică pe care i-o propune turistului devenit musafir, după ce-l îmbie să guste „din acest vin dulce din locul de unde se află mormintele părinților mei”. Scena ghicitorii cu unsprezece comeseni și nouăsprezece picioare a lui Ghirgor Misir e o figură simplificată din seria problemelor de logică obligatorii pe care o inaugurează enigma „solistului vicelan” rezolvată bonom de Kesarion Breb pe corabia ce-l duce la Bizanț. Mai simplă decât enigma din roman a neguțătorilor ce fac drumul din Teopomp la Prusa, ghicitoarea din prăvălioara de antichități e dezlegată îndoielnic și într-o singură frază („a numărat greșit” zice aproape nepăsător turistul, la al treilea pahar), dar are același rol precum cea din *Creanga de aur*: introduce exercițiul logic printre formele discursive care dovedesc că există „săgeata de aur a inteligenței”.

Mundane sunt gluma și anecdota pentru că, la fel ca șiragul de rondoale de fildeș de la început, sunt ostentativ de directe, cu sens recuperabil dintr-o dată și fără rest. Sunt forme ale curiozității, nu ale interesului participativ: cineva le enunță, altcineva le ascultă, efectul e fulgerător, gratificația – instantanee. Față de ele, povestea negustorului despre Roxelana e plasată în durata lungă și poartă cu sine semnele efortului ficționalizării, pentru că aparține *spunerii*, nu enunțării: e pusă în intrigă,

migălită în detalii, cu voci dialogate și descrieri luxuriante. „Sadovenianismul” său aici e, în stratul de *mimesis 2* despre care scrie Paul Ricoeur, în istorisire și nu în istorie. Linia propriu-zisă a evenimentelor e simplă și ușor de reconstituit: o cadână răpită din Veneția ajunge favorita, apoi soția după lege a lui Soliman și uneltește fără oprire pentru ca unul dintre cei patru fii ai ei, și nu *șahzadé*, prințul moștenitor a cărui mamă e fosta favorită, să urce pe tronul Padișahilor. Senzaționalul, categorie obligatorie pentru anecdotic, e răspândit în tot șirul de fapte: de la seducție la otrăviri și de la scrisori incriminante la asasinat cu lațul de mătase, toți tropii unui *thriller* sunt la locul lor.

Dar nu doar despre Roxelana e vorba în *Roxelana*, căci *Roxelana* nu-i *Ion* (și nici acolo...): chiar dacă poartă numele personajului princi-

pal, povestirea e așezată într-o foarte migălită scenă de dezvăluire a procedurii, cu indicații prea detaliate ale în-scenării ca să nu atragă atenția. Înainte de a intra în povestea sultanei, e nevoie ca vocea „povestășului” – despre care aflăm că are pasiunea arheologiei – să fixeze cadrul, decorurile, dar și istoria locului, de la cucerirea Bizanțului înainte. Fără durată lungă, istoria nu se poate pricepe, pentru că nu se pot pricepe tiparele lumii: „[...] stimate domn, ceva se petrece în omenire. Indivizii n-au timpul ca să vadă în scurtul soroc al existenței lor, însă *arheologii și poeții pot distinge o rânduială divină în cursul ciclurilor*” (s. m.). Cel care-l cheamă să pună în scenă povestea e turistul-musafir însuși, pe care-l descoperim de-acum și învățacel: „M-am înclinat strângându-i mâna și l-am rugat să urmeze a interpreta vechea curte a sulta-

nilor, prin care trecusem în ajun ca un turist grăbit”. Trecând în viteză, turistul ratează cunoașterea spațiului și rămâne la instantaneul privitului ignorant și trecător, din care nu se poate naște nicio „săgeată de aur a inteligenței”. Interpretarea locului, înțelegem de aici, nu poate veni decât în condiții foarte specifice: trebuie făcută de cineva anume – un arheolog, el însuși „urmaș al asirienilor și egiptenilor”, cum e Ghigor Misir –, și modelată într-o formă discursivă anume – o poveste spusă de un poet, așa cum îl identifică pe negustor, „cu o strângere de inimă”, turistul sadovenian. Nimic din povestea care urmează nu justifică această strângere de inimă, motivată poate doar de o rea faimă a neamului iritabil al poezilor. Oricum ar fi, nici aici, ca în multe alte proze sadoveniene, fără spunerea poveștii nu se naște ficțiunea.

©Florin Andreescu

ÎN MIEZUL ȘI-N MARGINEA ISTORIEI

Dumitrița STOICA

La intersecția istoriei cu fantezia romanescă, ultima carte a Simonei Antonescu, *Chiajna din Casa Mușatinilor* (2023) propune o perspectivă inedită asupra unui personaj al secolului XVI, în legătură cu care, din păcate, nu avem suficiente mărturii și documente. Nu întâmplător, unul dintre capitolele cărții se numește „Despre mine de ce nu scrii nimic, Macarie?”, titlu transparent în sensul revendicării unui drept legitim la memorie. Starețul Mănăstirii Neamțului, cronicar la curtea lui Petru Rareș, profesorul de slavonă și de greacă al Chiajnei, devine, în context, simbolul unei istorii care lasă în umbră figuri feminine al căror rol n-a fost deloc neglijabil. Cu atât mai mult, cu cât este vorba de o perioadă istorică de care literatura română a fost foarte atrasă, fiind vorba de un Ev Mediu al domniilor scurte și sângeroase, situat, cum spune Sadoveanu, sub „Zodia Cănelor” (secolul XVII în romanul sado-venian).

Construcție epică amplă, cu numeroase personaje ale căror povești se întretaie într-o lume exotica pentru cititorul de azi, romanul se citește cu plăcere. Fiică a lui Petru Rareș și nepoată a lui Ștefan cel Mare, apoi soție de domn în Țara Românească, cu o vocație politică evidentă din adolescență, Chiajna ajunge, de fapt, să conducă o țară, în pofida vremurilor. După moartea lui Mircea Ciobanul, păstrează tronul pentru fiul ei de vârstă fragedă, Petru cel Tânăr, cumpărând înalți dregători otomani și războindu-se cu partida boierească adversă. Istoria ei, una a luptei sângeroase pentru putere în țările române, este dublată de o viață interioară care pune în legătură orgoliul dinastic cu o vitalitate debordantă, instinctul amoral al luării lumii în posesie, în integralitatea ei. Remarcabilă este, de asemenea, intruziunea frecventă a unui imaginar pașnic,

atemporal, de o senzorialitate puternică, un intermezzo al bucuriei lucrurilor simple, imediate, și-al unei vocații domestice în răspăr cu nebunia istoriei, cu o formulă a lui Jan Kott, într-o lume medievală în care puterea politică nu se poate obține și nu se poate menține decât dacă ești capabil de crimă. Spre sfârșitul puterii sale de vreo 16 ani, perioadă lungă pentru țări unde domniile țineau de la câteva luni la un an, doi, de regulă, insomniacă și singură, Chiajna se întreține cu vocile și umbrele nopții exterioare sau interioare:

O ținea trează un câine care lătra până târziu pe deasupra cetății și a pădurilor, o buhă care dădea semn, cinci chemări ce păreau să vină din adâncul pământului, întotdeauna câte cinci – trei cu două, trei cu două –, uneori ploaia, alteori vântul, poate crengile vișinului foșnind la fereastră ori poate un greiere scăpat în casă și ascuns printre crăpături.

Cerea atunci fiertura care uneori o ajuta, odoleanul pe care Lăcustă îl găsea cu mare greutate în pământurile mlăștinoase ale Bucureștilor. Avea locurile lui uscate pe unde îl căuta, departe, în adâncul Codrilor Vlăsiei. Chiajna deștepta copilul de casă aflat în fața ușii ei și-l trimitea în odăile slujnicilor, să ceară fiertura de odolean cu o linguriță de miere. Sorbea încet, ținând cana cu amândouă mâinile, suflând pe deasupra și gândind că blănurile ar trebui scoase din cufer și scuturate bine la aer, de vreme ce în iarnă uitase să poruncească să fie ținute o zi afară, să ningă peste ele și să le ia gerul. Fiertura avea mirosurile care ies din pământ când plouă. Din rochia ei veche de felendreș de culoarea scortişoarei, cu flori de fir, se făcuseră douăzeci de perne pentru jilțuri. Fusesse bine, iernile copiii așezaseră pernele sub picioare, în fața căminului, ori la spate. Avea să poruncească să fie desfăcută și rochia verde de șamalagea, să se facă alte perne din ea ori poate acoperământ pentru masa din altar a bisericiței sărăcăcioase din Glina.

Adormea astfel în jilț, cu cana goală încă în mâini, sprijinită pe pânțele, descântând somnul și ademenindu-l cu planuri cuminți pentru a doua zi, privind patul din celălalt capăt al iatacului prin

aburii mirosind a gloduri. La hotarul somnului, când cugetul îi aluneca în vis, suflete morților se strâneau grămadă la porțile dintre lumi, întredeschise în clipa aceea unică. Pândeau pe jumătate amorțite, neînțelegând întru totul ce se întâmplă cu ele, atârând de un fir subțire de gând, de o ultimă efortare de voință care le făcea să caute apropierea de cei vii. Alături de căldura câinii din mâini, Chiajna simțea și suferința lor, neputința, lentoarea de boală grea cu care se mișcau prin iatac.

Mai mult decât în alte forme de literatură, în proza istorică transpar ideologemele unei epoci. În cunoscuta nuvelă a lui Alexandru Odobescu, *Doamna Chiajna*, istoria luptei pentru putere a personajului titular alternează cu o melodramă a cărei protagonistă este o fiică a Chiajnei, domnița Ancuța, îndrăgostită de unul dintre dușmani. Nuvela lui Odobescu poartă amprenta dualității romantice în materie de imaginar al feminității: femeia-demon și femeia-înger. Prima este statuia inumană a aspirației la puterea absolută, cealaltă, idealul cloric al sacrificiului în numele iubirii. În confruntare permanentă cu taberele adverse, Chiajna își abandonează fiica fugară în ghearele morții. Portretul inițial al doamnei „cu chip încruntat” anunță un caracter dominator, cu o viață interioară impenetrabilă. *Chiajna din Casa Mușatinilor* se situează aproape la antipodul acestui pattern pe care l-a impus romantismul, cu toate că valorifică abundant tipare care provin din aceeași sursă, dar care apar frecvent astăzi și în literatura sau cinematografia de inspirație istorică. Într-o scenă similară aceleia din nuvela lui Odobescu, mama nu-și abandonează fiica, cu toate că are nevoie de o alianță cu puternica familie a Cantacuzinilor, dar episodul răpirii miresei pus la cale tocmai de Chiajna pare neverosimil. Gustul exotismului, idealizarea eroului al cărui marș triumfător spre putere este presărat cu cadavre, istoria ca fatalitate și evaziunea în spațiul intim și-n frumusețea

formelor, fie naturale, fie culturale, apar adesea în asemenea opere, astăzi, fie că aparțin zonei de consum sau mainstreamului (de altfel, granița dintre ele este din ce în ce mai fluidă).

Romanul Simonei Antonescu nu este, însă, doar unul al Chiajnei, ci al unui număr semnificativ de figuri feminine, din istoria mare sau din culisele ei: negustoreasa amazoană Marula, cu mărfurile și poveștile ei seducătoare, aduse din ținuturi faimoase ca Florența sau Istanbul, sultana Roxelana, Doamna Elena, soția lui Petru Rareș, bătrâna Maria Craiovescu, care și-a pierdut în lupta pentru putere, tatăl, fratele, bărbatul și fiul, imagine a puterii de a sfida destinul, în maniera vechilor tragedii sau altele, cu un rol secundar în intrigă, dar cu contur pregnant ca minunatele doici ale Chiajnei. Istorisirea de ansamblu este delegată unor femei din umbră, cele două enigmatice însoțitoare ale Marulei, fapt semnificativ pentru o veritabilă feminizare a viziunii asupra istoriei. Accentul se deplasează de la prim-planul scenei la valorile intimității și ale unei morale care nu mai funcționează decât în proximitatea

imediată a celuilalt, nu la nivelul grupului social. Cu alte cuvinte, omul în existența lui concretă contează, nu o idee în numele căreia să-l sacrifici. Cu atât mai puțin puterea. Cele mai frumoase episoade ale romanului nu sunt acelea care o prezintă pe Chiajna în fruntea unei oștiri alcătuite din bărbați, înfruntând dușmanul, ci unele, destul de numeroase, care surprind fie existențe la limita supraviețuirii ca memorabilul Lăcustă, grădinarul diform, expert în leacuri și otrăvuri, fie figuri reprezentative pentru un eroism donquijotesc ca Petru Rareș. De altfel, cel din urmă, apare și la alți doi scriitori, Barbu Delavrancea și Horia Lovinescu, în aproximativ aceiași termeni: figura solitară a unui proiect politic eșuat – alianța antiotomană și întoarcerea la timpul deja mitic al lui Ștefan cel Mare.

Un motiv recurent în roman este acela al legitimității puterii, în acord cu o pledoarie foarte convingătoare și narativ, și stilistic, pentru o bucurie a vieții, mai intensă decât orice dramă. Omul cel mai apropiat al Chiajnei, din adolescență până în finalul nu tocmai fericit al drumului ei prin istorie, este

tocmai acela care face zi de zi experiența supraviețuirii. Torturat de oasele lui strâmbe din naștere, grădinarul doarme afară, noaptea, în coliba lui din pădure, ca să inspire în piept un anesteziant poetic, cerul cu stele. Filozofia lui este, de fapt, aceea a întregului roman:

Nu-și dușmănea durerea. O întâmpina ca pe-o ibovnică năzuroasă și rea, a cărei sălbăticie farmecă și supune cu atât mai mult bărbații. De-a lungul unei vieți în care chinurile oaselor contorsionate îl însoțiseră întotdeauna, grădinarul Cetății Sucevei aflate că durerea poate fi cel mai bun învățător din lume. Lecțiile ei nu sunt în cuvinte, limbajul durerii este mai ascuns, cerând o iscusință aparte ca să poată fi înțeles și de aceea numai cei aleși le pot deprinde. Lăcustă aflate de la cea mai fragedă vârstă că durerea te apropie de tine însuși, de miezul pe care-l porți în tine, toată viața.

În nopți ca aceasta, în care degetele i se mai înconvoiau puțin, arzându-l până în suflet și tăindu-i respirația, Lăcustă își spunea că este norocos, pentru că oamenii lipsiți de durere descoperă abia în clipa plină de înțelesuri a morții că în ei a trăit o altă ființă, cea adevărată, cu care n-au făcut cunoștință niciodată.

©Florin Andreescu

Dragoste la foc mic, cel mai recent film cu Juliette Binoche

Diana Rînciog

Pentru cine dorește să se bucure vreme de două ore și puțin (mai precis 134 de minute) de un film franțuzesc cu un subiect incitant, de atmosferă culturală, vă propunem pelicula din 2023, după scenariul lui Tràn Anh Hùng, care semnează de altfel și regia. Filmul beneficiază de o excelentă prestație actricească, în rolurile principale fiind fermecătoarea Juliette Binoche și talentatul Benoît Magimel.

Într-adevăr, filmul intitulat *La passion de Dodin Bouffant* (versiunea în engleză este *The Taste of Things*) prezintă o poveste romantică, de colaborare profesională și iubire, dintre un faimos specialist în gastronomie, Dodin Bouffant, și o minunată bucătăreasă, fiica unui celebru patisier din Paris, Eugénie, filmul prilejuindu-ne o incursiune savuroasă în universul culinar de vârf de la sfârșitul secolului al XIX-lea (1889). Spectatorul se poate delecta, așadar, nu numai cu limba franceză, care sună splendid în rostirea personajelor, dar și cu scene pline de culoare, primind totodată provocarea de a suplini, prin forța imaginației, celelalte aspecte senzoriale, legate de gust și miros.

Producția cinematografică, distribuită de studiourile Gaumont, a luat la Cannes premiul pentru cel mai bun regizor, premiul César pentru cea mai bună imagine (Jonathan Ricquebourg), a fost nominalizat la alte festivaluri, pe scurt a avut o receptare pe măsura valorii sale.

Lucru interesant, din film lipsește fondul muzical (abia la sfârșit există unul, care curge odată cu genericul), aspect probabil simbolic, pentru că singurele sonorități provin de la replicile personajelor, de la mâ-

nuirea cu pricepere a ustensilelor din bucătărie, aceasta devenind un spațiu fascinant, unde se muncește organizat, cu pasiune și perseverență, pe lângă știință. Tot acest efort este spre deliciul și admirația prietenilor fideli, gurmanzi și cunoscători, la rândul lor, în ceea ce privește bucatele gătite de către Eugénie și Dodin.

Filmul a avut premiera internațională pe 15 mai 2023, iar în România pe 23 februarie 2024 și prezintă povestea Eugéniei, o bucătăreasă extrem de talentată, care a lucrat vreme de două decenii pentru celebrul gastronom Dodin Bouffant. Mai mult, relația lor profesională de excepție este dublată de una sentimentală, plină de pasiune, delicatețe, respect și devotament. O scenă-cheie a filmului e cea în care Dodin îi pregătește o masă partenerei sale (o experiență inedită pentru el), cu feluri de mâncare rafinate, servite în farfurii și vase minunate, Violette fiind aceea care le aduce pe rând, prezentându-le cu bucurie și entuziasm mentorilor săi din bucătărie. Este și momentul când Eugénie primește inelul ce promite o mult așteptată nuntă...

O prezență deosebită este micuța Pauline, tânara speranță a artei culinare, înzestrată cu un talent fantastic în a testa și a identifica ingredientele diferitelor preparate, unele de-a dreptul exotice, altele specifice gastronomiei franceze. De pildă, fabuloasa *omletă norvegiană*, adică un tort impresionant cu beza și înghețată. Ori cotelul de vițel la tavă, cu garnitură de legume proaspete, culese din grădină sau calcanul pregătit în lapte cu felii de lămâie și pus apoi la cuptor. Aburii se ridică de pretutindeni, promițând un răsfăț culinar, iar uneltele din bucătărie – de la cratițe, oale, polonice și strecurătoare – par magice, în această alchimie a gusturilor, texturilor și aromelor.

Un episod amuzant este cel în care Dodin primește invitația de a constata priceperea bucătarului unui prinț, diferența dintre cele două meniuri fiind evidentă, pentru că cel propus de specialistul francez este simplu, echilibrat, rafinat, iar celălalt exagerat, pompos, ostentativ.

Din păcate, povestea dintre Dodin și Eugénie se termină brusc prin moartea femeii, deși căsătoria lor fusese anunțată și prietenii cuplului așteptau cu nerăbdare evenimentul. Filmul se încheie cu o replică a eroinei, prin care își afirmase optimismul și atașamentul față de viață, Eugénie neacceptând ideea de toamnă a existenței, pentru că avea credința într-o primăvară perpetuă, cu pofta de a trăi în lumina și energia binefăcătoare a soarelui, cu entuziasmul întâmpinării fiecărei zile.

Actorii joacă excelent, cu naturalețe și profesionalism, captivându-i pe spectatori prin felul în care vorbesc ori comunică dincolo de cuvinte, prin gesturi și priviri. Costumele și decorul completează fericit atmosfera de epocă, piesele de mobilier fiind sugestive, încadrate perfect în încăperile luminate de sfeșnice elegante ori încălzite de focul din șeminee.

Revenind la superba Juliette Binoche, să ne amintim de discursul ei de la acordarea premiului César pentru cea mai bună actriță în 2024 (primit de Sandra Hüller, una dintre cele cinci nominalizări feminine). Atunci, J. Binoche a definit condiția actorului, cel care riscă să dezamăgească prin expunere, să nu fie înțeleș, din nevoia de a fi solidar cu vițiunea unui realizator, dar, mai ales, cu lumea sa interioară. Pregătindu-se

să deschidă plicul unde se afla numele câștigătoarei, Juliette Binoche a spus că cea mai frumoasă alegere pentru actori e aceea de a rămâne uniți, de a nu fi separați de un premiu.

Fără îndoială, există o cine-magie, poate chiar o cine-manie a epocii noastre, oamenii fiind fascinați de această artă a transpunerii poveștilor pe marele ecran. Jean Cocteau definea filmul foarte inspirat, spunând că el reprezintă visuri avute de mai mulți oameni în același timp. Și, ca orice artă, filmul nu trebuie să ofere răspunsuri, ci să pună întrebări. De aceea, așa cum recitim o carte pentru a o aprofunda, revedem un film pentru a înțelege mai bine jocul actorilor, viziunea regizorului etc.

Cât despre filmul *La passion de Dodin Bouffant*, de Tran Anh Hung, care a câștigat premiul pentru Regie la ediția din acest an a Festivalului de Film de la Cannes, el a fost ales să reprezinte Franța pentru o nominalizare la Premiile Oscar, așa că nu ne rămâne decât să dorim o călătorie frumoasă acestei pelicule spre inima spectatorilor, fiindcă cele mai prețioase premii sunt cele oferite de oamenii care vin în sălile de cinema din întreaga lume pentru a viziona filme, pentru a-și admira eroii pe marele ecran!

Cea de-a XVIII-a întâlnire a Cenaclului Literar „Atitudini”, 2 martie 2024

Citatul lunii: „Nu știu cum este să nu ai emoții profunde. Chiar și atunci când nu simt nimic, simt totul în totalitate” (Sylvia Plath)

Cu zumzetul naturii înfloritoare împletit cu vestitul șnur al primăverii, cea de-a XVIII-a întâlnire a cenaclului literar „Atitudini” a deschis sezonul primăverii plătând.

Povestea începutului de primăvară al cenaclului s-a deschis prin citirea legendei Mărțișorului.

Prinzând curaj împrumutat de la fravii ghiociei, la rubrica „Cea mai recentă creație”, Alexia, Dan, Alex și A.N. și-au prezentat poeziile și fabulele.

Urmând cursul întâlnirii, rubrica prezentării cărților citite recent, a fost deschisă de Alexia, care a prezentat volumul *Foxlove* (Adalyn Grace), urmată de Ariana – *Hideaway* (Penelope Douglas), Laurențiu – *Marele roman al matematicii* (Mickaël Launay), Dan – *Islifelikethis?* (John Dufrense) și Alex – cea din urmă carte a seriei *Turnul întunecat* (Stephen King).

Adriana ne-a lansat provocarea de a descoperi autorii născuți în luna Mărțișorului, prin intermediul unor

fragmente din scrierile acestora.

Porțile Cenaclului Literar „Atitudini” s-au închis în urma rubricii „Instantaneu literar” în cadrul căreia participanții au creat inspirați de cuvinte ce au zburdat prin aer, prinse de mărțișoare, dar nu înainte de a împărtăși păreri și sfaturi despre propriile creații ale *atitudiniștilor*.

La întâlnire au participat: Adriana, Dan, Alex, Maria, Alexia, Ariana, Laurențiu și A. N. (Ariana Monica Bădicioiu)

BRIDGE OVER THE TROUBLED WATERS...

Mihai Ioachimescu

Am plecat la întâlnirea cu domnul Cătălin Popescu cu gândul la aceeași melodie cântată, cu mulți ani în urmă, de catre Simon & Garfunkel. Coincidență sau nu, invitatul meu avea să îmi spună că în zbcuciumatul an 1989 a traversat înot Dunărea, către libertate (a se citi: către fosta Iugoslavia). Nu prea cred în coincidențe și acest crez mi-a fost întărit chiar de superbul citat al lui Albert Einstein: „Coincidența este felul lui Dumnezeu de a rămâne anonim”.

Ușor, ușor discuția despre bridge ne-a purtat către alte vremuri și către alte zări. „Am început să joc bridge la 16 ani”, avea să ne declare interlocutorul nostru. „Eram cel mai tânăr jucător, alături de colegul meu Robert Messinger”. În vremea aceea se juca bridge și la Palatul Culturii, dar și la Casa Sindicatelor. Față de alte sporturi, bridge-ul are avantajul că se

poate juca și acasă. Îți trebuie doar un pachet de cărți și o dragoste mare pentru acest joc minunat. Erau vremurile de glorie ale bridge-ului, iar numărul celor care îl jucau, era considerabil. Cu toată cenzura, care sufoca presa, exista chiar o rubrică de bridge în hebdomadaire-ul *Săptămâna* (în perioada 1975-1983).

Din păcate, jocul de bridge se află în declin, iar tinerii nu sunt atrași de acest joc fascinant. Cu toate că există fonduri pentru tineret, numărul de jucători (până în 35 ani) este insignifiant. Cu totul altceva era până în 1989. Unul dintre pasionații de bridge era chiar Valentin Ceaușescu (fiul dictatorului comunist Nicolae Ceaușescu), cel împotriva căruia a jucat și a câștigat chiar Cătălin Popescu. Ca să vă faceți o idee despre amploarea fenomenului vă pot spune că, în anul 1983, la Brașov, la Campionatul Național, au fost 600 de participanți, care au jucat la 150

meses. Acum Campionatul Național se joacă doar la 50 mese.

Bineînțeles că un joc care polariza și atrăgea, ca un magnet, atâția intelectuali, a devenit periculos pentru regimul comunist, care l-a și interzis în anul 1983. Practic bridge-ul a fost interzis ca sport, dar iubitorii lui au continuat să îl joace într-o semiclandestinitate. Acum Federația Națională de Bridge are circa 500 membri, în țară, iar multe dintre concursuri se joacă în mediul virtual.

În București se joacă, în continuare, la clubul Locomotiva, care are sediul în Ministerul Transporturilor. Și invitatul nostru s-a adaptat vremurilor și bifează bridge-ul atât clasic (în sală), dar și virtual (pe net). „Am jucat bridge în multe locuri din Europa” avea să ne declare domnul Cătălin Popescu. Pe lângă cele 8 titluri de campion național, dragi îi sunt amintirile de la Campionatele Mondiale din 2000 și 2001. Faza finală, din anul 2000, s-a desfășurat în USA, mai precis în Birmingham (Alabama), unde a și triumfat.

Discuția între doi oameni care iubesc jocurile cu cărți s-a terminat cu o concluzie inedită. Așa cum îmi spunea protagonistul acestui articol, de-a lungul anului, în campionat, reușești să joci cu toți practicanții din țară, ai acestui fascinant joc. Forțând o paralelă cu cea mai mare competiție a fotbalului european (Champions League) putem conchide că nu poți triumfa decât dacă ești valoros și constant.

Care să fie atuul acestui joc? Să fie rigoarea matematică, să fie șansa? Un lucru este clar. Bridge-ul nu se poate compara cu alte jocuri de cărți unde norocul este indispensabil. Nu rămâne decât să joci o singură dată și vei reveni, negreșit, la masa de joc...

Desen fără titlu de Constantin Abăluță, anii 1950
(acuarelă pe hârtie sugativă)

LUMEA COPIĂRIEI, ÎN ATELIERUL FOTOGRAFIC ȘI ÎN AFARA SA,
ÎN VIZIUNEA LUI TOMA RĂDOIAȘ DE LA BEL AMI, ANII 1960-1970

